

SAMENVATTEND KWALITEITSKADER JEUGDBESCHERMING

EEN OVERZICHT VAN NORMEN EN WETTELIJKE BEPALINGEN VOOR DE JEUGDBESCHERMING

AUTEUR(S)

Maarten Batterink, Wouter Jongebreur, Coby Peters, Annemarijn
Onstenk en Eva Gutteridge

DATUM
KENMERK
VERSIE

9 februari 2023
MB/bv-sb/003104
Versie 1.0

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	De jeugdbescherming in Nederland	8
2.1	Wettelijk kader jeugdbescherming	8
2.2	Relevante wettelijke normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen	9
2.3	Betrokken professionals	13
2.4	Algemene kwaliteitseisen	14
3	Voorkomen van een kindbeschermingsmaatregel	16
3.1	Inleiding	16
3.2	Vanuit vrijwillig kader wordt ingezet op het voorkomen van een kindbeschermingsmaatregel	16
3.3	Hulpverleners zijn alert op signalen van onveiligheid van jeugdigen waar zij mee werken	18
3.4	Er is sprake van een warme ‘overdracht’ van vrijwillige naar gedwongen kader	21
4	Instroom en plan van aanpak	23
4.1	Inleiding	23
4.2	De jeugdbeschermer heeft zicht op de veiligheidssituatie van de jeugdige(n) en maakt veiligheidsafspraken zodat er geen sprake is van acute onveiligheid	23
4.3	Er is een door ouders en jeugdige zo veel mogelijk gedragen plan van aanpak gebaseerd op een brede analyse van de problematiek, waarin doelen zijn geformuleerd en waarin staat welke hulp nodig is om de doelen te bereiken	27
5	Toeleiden naar passende hulp en ondersteuning	32
5.1	Inleiding	32
5.2	Tijdig passende hulp en ondersteuning inzetten voor de jeugdige en het gezin zoals in het plan van aanpak beschreven staat	32
6	Regie houden op de voortgang van het beoogd resultaat	39
6.1	Inleiding	39
6.2	Borgen dat wordt gewerkt aan de doelen in het plan van aanpak en zicht houden op de voortgang	39
6.3	De hulp die in het gezin wordt ingezet is goed op elkaar afgestemd	41
6.4	Contact/relatie met ouders en jeugdige onderhouden en zicht hebben en houden op de veiligheid van het kind	44
6.5	De jeugdbeschermer bevordert de gezinsband tussen de ouders en de jeugdige	46
7	Vervolg: afsluiten of verlengen	48
7.1	Inleiding	48
7.2	De jeugdbeschermer bereidt een weloverwogen en voor betrokken partijen goed navolgbaar besluit van de rechter voor (inclusief goede onderbouwing) of een maatregel kan worden afgesloten of moet worden verlengd	48
7.3	Bij het afsluiten van een ondertoezichtstelling de veiligheid en de inzet van passende hulpverlening borgen	51
8	Voogdij	54
8.1	Inleiding	54
8.2	Borgen dat er sprake is van een stabiele opvoedsituatie	54
8.3	De jeugdbeschermer zorgt voor de wettelijke vertegenwoordiging van de jeugdige	56
8.4	De jeugdbeschermer blijft in contact met jeugdige en pleegouders/verzorgers en houdt zicht op de veiligheid	57
8.5	De band onderhouden tussen jeugdige en de biologische familie, afgestemd op belang van het kind	59
8.6	De hulp die in het gezin wordt ingezet is goed op elkaar afgestemd	60
8.7	Het nemen van besluiten in het belang van en met betrokkenheid van de jeugdige	61

1 Inleiding

Een samenvattend kwaliteitskader en prestatiebeschrijvingen als basis voor het maken van afspraken

Dit document bevat het samenvattend kwaliteitskader voor de uitvoering van de jeugdbeschermingsmaatregelen ondertoezichtstelling (ots) en voogdij¹. De directe aanleiding om dit samenvattend kwaliteitskader op te stellen, is de dringende behoefte om in de huidige situatie op landelijk niveau een gezamenlijke basis vast te stellen, op basis van bestaande wettelijke normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen, voor het maken van afspraken tussen gemeenten en gecertificeerde instellingen (hierna: GI's) over de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen. Vernieuwing van deze afspraken is nodig, omdat de huidige werkdruk van jeugdbeschermers te hoog is. In samenhang met dit samenvattend kwaliteitskader zijn prestatiebeschrijvingen geformuleerd voor de uitvoering van een ots en een voogdijmaatregel.² Dit samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen moeten helpen bij het maken van afspraken over prestaties, caseload en tarieven tussen gemeenten en GI's.

Het samenvattend kwaliteitskader als overzicht en duiding van bestaande kaders en afspraken in de jeugdbescherming

De aanleiding voor het samenvattend kwaliteitskader is niet dat er geen kaders zijn of waren. Het ontbrak tot nu toe echter aan een overzichtelijk en handzaam (kwaliteits)kader waarin de uitvoering van een ots en een voogdijmaatregel beschreven staat. Daarom biedt dit samenvattend kwaliteitskader een overzicht en duiding van bestaande normen en wettelijke bepalingen voor de jeugdbescherming. Het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen samen bieden een landelijke basis voor afspraken over de uitvoering van de jeugdbescherming in de regio.

De ontwikkeling van dit samenvattend kwaliteitskader heeft op punten tot een nadere concretisering geleid, maar introduceert geen nieuwe normen of standaarden. Er is dus geen sprake van een nieuwe kwaliteitsstandaard met bijbehorende eisen aan de totstandkoming (van zo'n standaard), en aan registratie en verantwoording, et cetera. De totstandkoming van een dergelijke kwaliteitsstandaard is op langere termijn mogelijk nuttig, maar was niet het doel van het opstellen van dit samenvattend kwaliteitskader (waarin bestaande wettelijke normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen worden samengebracht) met bijbehorende prestatiebeschrijvingen.

Dit samenvattend kwaliteitskader en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

De jeugdbescherming staat onder druk én is volop in beweging. Dit geldt voor de problemen die op dit moment worden ervaren en de (tijdelijke) oplossingen die daarvoor worden gezocht. Daarnaast geldt dat de (mogelijke) invulling van het [Toekomstscenario kind en gezinsbescherming](#) verder wordt beproefd in diverse pilotregio's.³ Het Toekomstscenario beoogt de ontwikkeling van een nieuwe vorm van netwerksamenwerking tussen alle betrokken partijen in de jeugdbescherming waarmee antwoord gegeven kan worden op de structurele vragen en problemen die nu aan de orde zijn in de jeugdbescherming. Dit samenvattend kwaliteitskader heeft betrekking op de huidige situatie en is momenteel bedoeld om voor de huidige situatie handvatten te bieden. Nadrukkelijk is ook aandacht besteed aan het voorkomen van een kindbeschermingsmaatregel, een belangrijk en dragend onderdeel van het Toekomstscenario. Wat de ontwikkelingen in het Toekomstscenario betekenen voor het samenvattend kwaliteitskader, moet nader worden bezien. Het is in ieder geval niet de bedoeling dat we met dit samenvattend kwaliteitskader deze ontwikkeling in de weg staan.

¹ Jeugdreclassering is ook een onderdeel van het werk van de gecertificeerde instellingen. De werkwijze binnen de jeugdreclassering komt overeen met de werkwijze van ots en voogdij, maar heeft andere accenten. Dit samenvattend kwaliteitskader gaat niet in op het onderdeel jeugdreclassering. Het voornemen is om ook voor de jeugdreclassering, onder regie van het ministerie van Justitie en Veiligheid een dergelijk samenvattend kwaliteitskader op te stellen.

² De uitvoering van een jeugdreclasseringsmaatregel volgt op een later moment.

³ Het Toekomstscenario is in 2021 aangeboden aan de Tweede Kamer. Formele besluitvorming over de kind- en gezinsbescherming zoals geschetst in het Toekomstscenario moet nog plaatsvinden.

De link tussen dit samenvattend kwaliteitskader en bestaande kaders

De bestaande kaders zoals de Jeugdwet, de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regeling, het normenkader dat geldt voor de GI's en wordt getoetst door het Keurmerkinstituut, de professionele richtlijnen gericht op de uitoefening van het beroep van jeugdbeschermer, et cetera, zijn onverminderd van toepassing. Waar nodig en relevant wordt in dit samenvattend kwaliteitskader verwezen naar deze (geldende) kaders. In hoofdstuk 2 is een overzicht van deze (algemeen geldende) kaders opgenomen. Ook zijn er werkinstructies en methodiekbeschrijvingen die door (individuele) GI's worden gebruikt, die in meer detail ingaan op de uitvoering van het werk van de jeugdbeschermer. Deze verschillen echter per GI en bieden niet de uniformering die nu gewenst is. Op onderdelen hebben we deze werkinstructies en methodiekbeschrijvingen wel kunnen gebruiken als input voor dit samenvattend kwaliteitskader (in ontwikkeling) en de prestatiebeschrijvingen.

De focus in dit samenvattend kwaliteitskader ligt op de jeugdbeschermer

Het samenvattend kwaliteitskader vertrekt vanuit de huidige wet- en regelgeving en richt zich op de kwaliteit van de jeugdbescherming die jeugdbeschermers in afstemming met andere betrokken (netwerk)partijen en professionals leveren. Dit document beschrijft bestaande normen, richtlijnen en aanbevelingen voor het werk van de jeugdbeschermer, in dienst van de GI en de verhouding tot en benodigde samenwerking met andere professionals en organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van de jeugdbescherming.

Met dit samenvattend kwaliteitskader wordt beoogd om het dagelijkse, primaire werk van de jeugdbeschermer inzichtelijk te maken en met elkaar tot inkadering en verheldering te komen van (definities van) doelstellingen, normen, principes, prestatie-indicatoren, et cetera. We volgen in dit samenvattend kwaliteitskader het verloop van het proces dat een jeugdige en ouders (of verzorgers) doorlopen bij een ondertoezichtstelling of bij een voogdijmaatregel. We hanteren daarin verschillende processtappen, waarbij we starten bij de stap waarin getracht wordt een maatregel te voorkomen. We sluiten af met de stap waarin wordt besloten tot afronding of verlenging van de jeugdbeschermingsmaatregel. In een afzonderlijk hoofdstuk wordt ingegaan op de uitvoering van een voogdijmaatregel. Voor de kaders voor en eisen aan andere (niet primaire) werkzaamheden⁴ van een jeugdbeschermer verwijzen we naar normen zoals opgenomen in het Normenkader Jeugdbescherming en Jeugdreclassering.

De samenhang tussen het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen

Het samenvattend kwaliteitskader komt samen met uitgewerkte prestatiebeschrijvingen voor de jeugdbescherming. Deze prestatiebeschrijvingen geven een gecondenseerde samenvatting van de taken van de jeugdbeschermer in de verschillende stappen in een jeugdbeschermingstraject én van de randvoorwaarden om deze goed te kunnen uitvoeren. Onder deze randvoorwaarden valt ook de rol van partners in de jeugdbeschermingsketen en de rol van andere hulpverleners betrokken bij een gezin, vanwege bijvoorbeeld ggz- of verslavingsproblematiek bij ouders, schulden, et cetera.

De totstandkoming van het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen

Beide documenten zijn tot stand gebracht onder regie van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) als stelselverantwoordelijke. Belangrijk in de totstandkoming van deze documenten is de samenwerking met een projectgroep waarin een aantal gemeenten en de VNG, een aantal GI' en Jeugdzorg Nederland, de Jeugdautoriteit, het ministerie van VWS en het ministerie van JenV vertegenwoordigd waren. Betrokken partijen hebben hier hun kennis van de uitvoering van de jeugdbescherming ingebracht. Belangrijk in de totstandkoming is ook de betrokkenheid van jeugdbeschermers en vertegenwoordigers van de wijkteams in drie focusgroepen die als onderdeel van dit traject zijn georganiseerd. Het perspectief van kinderen en ouders is niet door directe vertegenwoordiging in dit traject meegenomen, maar wel indirect betrokken door middel van documentenstudie waarin kinderen en ouders zijn geraadpleegd.

⁴ Zoals: overdracht van werkzaamheden bij uitval, ziekte of vertrek van collega's, intervisie, opleiding en bijscholing, het inwerken van nieuwe collega's, wachtlijstbeheer en bureaudienst.

In het traject zijn diverse organisaties (IGJ, ZIN, NJI, NZa en het Keurmerkinstituut) betrokken om mee te denken bij de start van dit traject en zijn enkele organisaties (IGJ, NJI, Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Netwerk Veilig Thuis en de Associatie van Wijkteam) ook gevraagd mee te lezen met conceptversies van het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen. Zij hebben op hoofdlijnen en soms in meer detail meegelezen op de conceptdocumenten. De prestatiebeschrijvingen zijn besproken in een aantal (digitale) regionale bijeenkomsten (in Rotterdam en Groningen) waarin de bij de contractering betrokken accounthoudende gemeente en de GI vertegenwoordigd waren, en met een aantal regionale vertegenwoordigers van de regio Overijssel en Gelderland.

De status van het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen eind 2022

Het doel van deze documenten is het geven van meer houvast in de gesprekken tussen gemeenten en GI's over wat zij over en weer van elkaar (mogen) verwachten. Hieraan is veel behoefte gezien de actuele discussies over de bekostiging (waaronder caseload en tarieven). Het samenvattend kwaliteitskader en daaraan gekoppelde prestatiebeschrijvingen bieden een steviger basis voor de bekostiging van de GI's.

De beoogde status per eind 2022 is dat deze documenten een op landelijk niveau afgestemd en overeengekomen kader (een soort convenant) bieden dat ondersteunt bij de totstandkoming van nieuw te maken regionale afspraken over prestaties en bekostiging (op het moment dat dit aan de orde is). Het is de ambitie dat betrokken partijen (in ieder geval gemeenten, GI's en het ministerie van JenV) het eens zijn over het samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen, zodat dit een gezamenlijke basis biedt voor de uitvoering van de jeugdbescherming in de komende jaren (op de korte termijn). Daarnaast bieden deze documenten een aantal agendapunten om op regionaal niveau tot specifieke afspraken te komen. Met het geheel van deze afspraken wordt een inhoudelijke basis geboden voor de totstandkoming van reële tarieven.

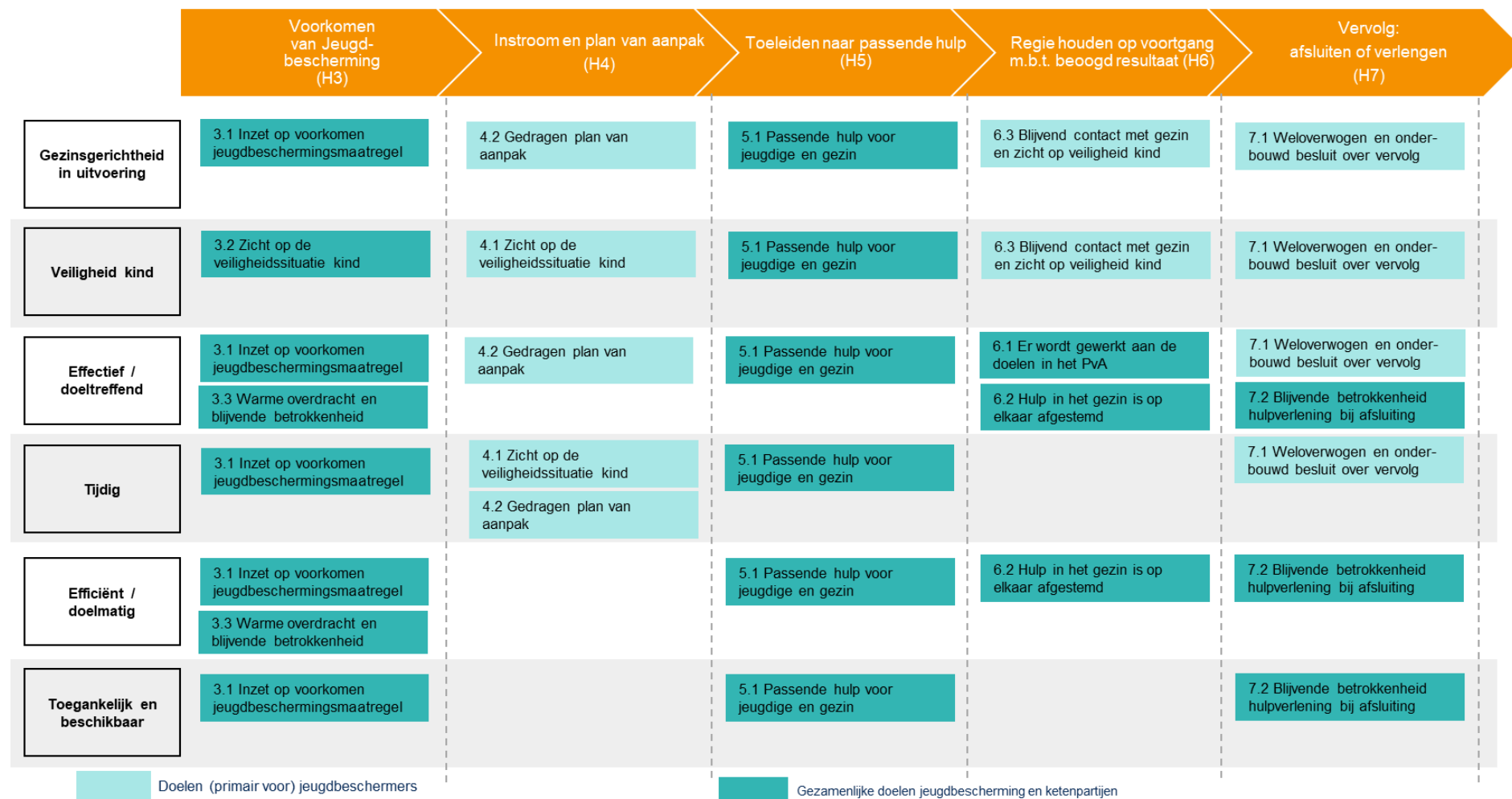
Het is de bedoeling dat dit samenvattend kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen actief periodiek worden onderhouden bijvoorbeeld als er aanleiding is voor concrete wijzigingen. Dit geldt ook als de agendapunten die ook in dit samenvattend kwaliteitskader zijn verwoord, leiden tot wijzigingen en/of verduidelijking van de normen. Belangrijk is dat dit, net als in het proces van de totstandkoming van deze eerste versie van het samenvattend kwaliteitskader en prestatiebeschrijvingen, in gezamenlijkheid (tussen GI's onderling, tussen GI's en gemeenten en het ministerie van JenV) en waar relevant met andere ketenpartners en betrokkenen wordt gedaan. Het ministerie van JenV heeft de regie in dit proces. De aanleiding om deze documenten door te ontwikkelen en op punten te wijzigen kan door alle betrokken partijen geïnitieerd worden. Hoe de exacte 'governance' hiervan wordt geregeld, zal onder regie van het ministerie van J&V worden uitgewerkt.

Leeswijzer

Voor dit samenvattend kwaliteitskader geldt de volgende leeswijzer. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de (algemeen) geldende kaders en normen ten aanzien van de jeugdbescherming. De hoofdstukken 3 tot en met 7 geven per fase van een ots een beschrijving van het doel van de betreffende fase, wat er wordt verwacht van de jeugdbeschermer, wat er van anderen wordt verwacht en ten slotte welke normen gelden en op welke punten meer duidelijkheid wordt nagestreefd. In hoofdstuk 8 sluiten we af met de beschrijving van voogdij.

Op de volgende pagina volgt een samenvattend overzicht van de uitgewerkte doelen in dit samenvattend kwaliteitskader. In de bovenste horizontale rij staan de verschillende processtappen, zoals deze worden doorlopen bij een ots (eerste figuur) en een voogdijmaatregel (tweede figuur). In de eerste verticale kolom staan de belangrijkste kwaliteitsaspecten. In de cellen staan de belangrijkste doelen weergegeven. De cellen geven weer welke doelen er horen bij de verschillende processtappen (kolom), wanneer er rekening wordt gehouden met het desbetreffende kwaliteitsaspect (rij). De lichte kleur geeft aan dat het een doel betreft dat primair geldt voor de jeugdbeschermer en de donkere kleur geeft aan dat het doel een gezamenlijk doel is van de jeugdbeschermers en de andere partijen in de keten.

Kader aan de hand van de hoofdstappen van een jeugdbeschermingstraject

Voogdij (H8)

Gezinsgerichtheid in uitvoering

8.4 Band onderhouden tussen jeugdige en biologische familie

8.3 Blijvend contact met verzorgers & zicht op veiligheid

Veiligheid kind

8.3 Blijvend contact met verzorgers & zicht op veiligheid

Effectief / doeltreffend

8.2 Borgen van een stabiele opvoedsituatie

8.6 Het nemen van besluiten in het belang van jeugdige

Tijdig

Efficiënt / doelmatig

8.2 Borgen van een stabiele opvoedsituatie

8.5 Hulp in het gezin is op elkaar afgestemd

Toegankelijk en beschikbaar

2 De jeugdbescherming in Nederland

2.1 Wettelijk kader jeugdbescherming

Wanneer er sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging van het kind in combinatie van het niet kunnen of willen accepteren van hulp door de ouders, kan een gezin verplichte hulp opgelegd krijgen. De veiligheid in het gezin (waaronder de veiligheid van het kind valt) is daar onderdeel van. Wanneer er sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging, kan de kinderrechter een kindbeschermingsmaatregel opleggen. De wet kent de volgende kindbeschermingsmaatregelen⁵:

- a. Ondertoezichtstelling (artikel 1:255 BW);
- b. Voorlopige ondertoezichtstelling (artikel 1:257 BW);
- c. Gezagsbeëindigende maatregel (artikel 1:266 BW);
- d. Voogdij en voorlopige voogdij op grond van Boek 1 van het BW.

Voordat een kindbeschermingsmaatregel opgelegd wordt, zijn meestal al hulpverleners bij het gezin betrokken geweest, zoals vanuit het wijkteam van een gemeente of vanuit een zorgaanbieder. Ook kan Veilig Thuis betrokken zijn geweest, naar aanleiding van een melding van een bij het gezin betrokken professional of iemand uit het sociale netwerk van het gezin. Veilig Thuis adviseert en biedt ondersteuning op het gebied van veiligheid aan het gezin. Als een kind ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd door de problemen en het met (vrijwillige) hulp niet lukt om de problemen op te lossen, dan kan de gemeente, Veilig Thuis of de GI de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) vragen om onderzoek te doen naar wat nodig is. De uitkomst kan zijn dat de RvdK besluit een verzoek tot een kindbeschermingsmaatregel te doen bij de kinderrechter, oftewel een verzoek om een ondertoezichtstelling of een andere kindbeschermingsmaatregel. Er volgt dan een rechtszitting waar ouders en kind (indien 12 jaar of ouder) voor worden uitgenodigd. De rechter neemt uiteindelijk een beslissing. Een GI (als bedoeld in artikel 1.1. van de Jeugdwet) wordt door de rechtbank benoemd en met de uitvoering van de kindbeschermingsmaatregel belast. Verder bepaalt de Jeugdwet dat de GI geen jeugdhulp biedt, daarmee wordt voor wat betreft de uitvoering uitgegaan van een scheiding tussen jeugdhulp en jeugdbescherming⁶.

De RvdK kan een verzoek voor het beëindigen van het gezag van de ouders doen als blijkt dat de ontwikkeling van het kind, ondanks de ondertoezichtstelling, ernstig in gevaar is/blijft. Bijvoorbeeld wanneer de verwachting is dat de ouders niet op korte termijn in staat zijn om adequate zorg en opvoeding te bieden of hulpverlening weigeren. Hierbij wordt er ook gekeken of er geen andere mogelijkheden zijn om dit gevaar te stoppen. Zijn er geen andere mogelijkheden, dan kan de RvdK vragen om het gezag van ouders over het kind te beëindigen. Het is wederom aan de kinderrechter om deze beslissing te nemen. Bij voogdij wordt het gezag over een minderjarige door iemand anders uitgeoefend dan een ouder. Dit kan zijn na een gezagsbeëindigende maatregel, bij kinderen van ouders die tijdelijk geen gezag meer hebben, bij kinderen van wie de ouders zijn overleden of bij kinderen met een minderjarige moeder. Het gezag wordt dan door een iemand anders uitgeoefend dan de ouders, namelijk een jeugdbeschermer die werkzaam is bij een GI. Ook kan de voogdij worden uitgevoerd door een natuurlijk persoon: als pleegouders, familieleden of andere burgers die voogdij op zich nemen, is er sprake van een voogd-natuurlijke persoon. Voorbeelden hiervan zijn pleegoudervoogdij en burgervoogdij.⁷

⁵ Jeugdreclassering is ook een onderdeel van het werk van de gecertificeerde instellingen, maar dat is geen kindbeschermingsmaatregel. Zie ook voetnoot 1.

⁶ Bronnen bij deze alinea: Websites van Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, NJi.

⁷ Bronnen bij deze alinea: Websites van de Raad voor de Kinderbescherming en het NJi.

Uit bovenstaande blijkt dat meerdere organisaties en hulpverleners bij een gezin met een kindbeschermingsmaatregel betrokken zijn of betrokken zijn geweest. Er wordt ook wel gesproken over de jeugdbeschermingsketen.

Het eerdergenoemde Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gaat in plaats van een keten uit van een netwerk van professionals die rond een gezin daar waar nodig ondersteuning kunnen bieden. Er wordt in het Toekomstscenario gesproken van een Lokaal Team dat hulp verleent, zo nodig met ondersteuning van het Regionaal Veiligheidsteam. In dit nieuw te ontwikkelen Regionaal Veiligheidsteam is specialistische expertise op ontwikkelingsbedreiging en veiligheid beschikbaar om gezinnen te ondersteunen. Het Regionaal Veiligheidsteam zal daarnaast ook kindbeschermingsmaatregelen (en idealiter ook jeugdreclassering) uitvoeren (zie ook het kader hieronder).

Uit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming¹:

Het Regionaal Veiligheidsteam wordt betrokken via het Lokaal Team of via meldingen van burgers, politie en andere professionals. Het Regionale Veiligheidsteam heeft bij meldingen de verantwoordelijkheid snel het Lokaal Team te betrekken, om in gezamenlijkheid te bekijken wat nodig is. Leidend is dat het gezin op de hoogte moet zijn van de reden van de inzet van bepaalde hulp of ondersteuning. Zo berust de toestemming van het gezin op volledige en juiste informatie over de reden en het doel van de interventie, en over de gevolgen die het weigeren van toestemming heeft (de zogenoemde informed consent).

Mocht hiertoe aanleiding zijn, dan stelt de professional die vanuit het Regionaal Veiligheidsteam betrokken is bij het gezin, een uitgebreid onderzoek in. Bij gezinnen waarin een uitgebreid onderzoek is uitgevoerd, monitort het Regionaal Veiligheidsteam hoe de veiligheid zich ontwikkelt in het verloop van de tijd.

¹Formele besluitvorming over de kind- en gezinsbescherming zoals geschetst in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is nog niet genomen.

2.2 Relevante wettelijke normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen

In de tabel hieronder staan de belangrijkste wettelijke normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen die van toepassing zijn voor de jeugdbeschermers weergegeven, inclusief een korte beschrijving van het doel en/of de geldigheid van het document.

Document	Doel/geldigheid
<u>Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)</u>	In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) van de Verenigde Naties (VN) is een groot aantal fundamentele rechten vastgelegd die betrekking hebben op vrijwel alle terreinen van het leven van kinderen. Centraal in het IVRK staat het belang van het kind. Nederland heeft het IVRK in 1995 ondertekend.
<u>Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)</u>	Het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM) is een Europees verdrag waarin mensen- en burgerrechten voor alle inwoners van de verdragsluitende staten zijn geregeld. Hierin staan ook een aantal belangrijke bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de Jeugdbescherming. Het gaat dan met name om artikel 8: "Het recht op eerbiediging van privé, familie en gezinsleven". Hierin staat onder meer beschreven dat het openbaar gezag zich niet zomaar mag inmengen in deze sferen, tenzij de veiligheid of gezondheid van anderen in het geding is.

<u>Burgerlijk wetboek 1, titel 14.</u>	Het burgerlijk wetboek 1, titel 14, bevat de wettelijke basis voor ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing van minderjarigen, en voor gezagsbeëindiging.
<u>Jeugdwet</u>	De Jeugdwet geldt sinds januari 2015. Deze wet bepaalt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de zorg en hulpverlening aan jongeren, inclusief de jeugdbescherming. Onder de wet vallen bijna alle kinderen van 0 tot 18 jaar die tijdelijk of langer ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien. De Jeugdwet regelt onder meer: begeleiding, kortdurend verblijf, verblijf in een instelling, persoonlijke verzorging, verpleging, behandeling. Belangrijke doelen van de Jeugdwet zijn: - Gebruikmaken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk (preventie). Het is belangrijk dat zij de regie blijven houden over hun leven. En dat ze samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen zoeken; - Minder snel medicijnen voorschrijven en de zorgvraag terugbrengen; - Eerder (jeugd)hulp bieden op maat voor kwetsbare kinderen; - Samenhangende hulp voor gezinnen bieden: één gezin krijgt één plan met één regisseur; - Meer ruimte voor jeugdprofessionals en minder regeldruk bij hun werk.
<u>Besluit Jeugdwet</u>	Om een goede uitvoering van de Jeugdwet te bewerkstelligen is het Besluit Jeugdwet opgesteld. Het Besluit Jeugdwet is een op punten nadere invulling van de Jeugdwet. Het bevat een meer specifieke uitwerking van de volgende onderwerpen: - De toegang tot de jeugdhulp; - De kwaliteit van de jeugdhulp; - Certificering; - Professionalisering; - Gesloten jeugdhulp; - De verwijsindex; - Het burgerservicenummer; - Beleidsinformatie.
<u>Beroepscode voor professionals in sociaal werk</u>	De 'Beroepscode voor professionals in sociaal werk' vervangt vanaf 1 januari 2022 de Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker. De Beroepscode vormt geen handleiding met precieze richtlijnen, maar is een ethische leidraad die professionals vanuit hun verantwoordelijkheid aanzet tot continu nadenken over het professionele handelen. De code bestaat naast wet- en regelgeving, uit richtlijnen en organisatorische kaders. Vanzelfsprekend kunnen tussen deze kaders spanningen ontstaan. De Beroepscode kan deze spanningen niet wegnemen of uitsluiten. Het behoort tot de professionele vaardigheden om in dit spanningsveld te opereren. De beroepscode is geschreven door beroepsverenigingen die de formele vertegenwoordiger zijn van de professionals en hun professionele standaarden. De Beroepscode is dan ook

	tot stand gekomen na vele gesprekken met professionals uit alle vormen van sociaal werk en na consultatie van een keur aan deskundigen.
<u>Professionele richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</u>	Professionele richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming gelden als vakinhoudelijke standaard voor de beroepsgroep. Ze zijn in elk geval van toepassing op de jeugdprofessionals die zijn geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd, zoals jeugdbeschermers. De Jeugdwet stelt dat hulpverleners deze professionele standaarden moeten volgen. Richtlijnen ondersteunen professionals om samen met kinderen, jongeren en ouders te beslissen over de best passende hulp. Ze geven onderbouwde aanbevelingen op basis van wetenschappelijk onderzoek, praktijkkennis van professionals en ervaringskennis van ouders en kinderen. De richtlijnen vormen samen met de Beroepscode de professionele standaard die verankerd is in de Jeugdwet. Richtlijnen zijn geen keurslijf. Afwijken mag als het belang van ouders en kinderen daar beter bij is gediend. De richtlijnen bieden een norm van beroepsgenoten waaraan jeugdprofessionals hun handelen kunnen toetsen. Er bestaan vijftien verschillende richtlijnen.
<u>Richtlijn - samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp</u>	De Richtlijn samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming gaat in op het proces van beoordelen en beslissen over hulp bij vragen en problemen in de opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen van nul tot achttien jaar (eventueel verlengd tot drieëntwintig jaar). Daarbij gaat het om problemen van psychische, sociale of pedagogische aard die de ontwikkeling van de jeugdige belemmeren. De hulp kan zowel vrijwillige hulpverlening als gedwongen interventies omvatten en reikt van de gewone opvoeding en ontwikkeling, met normale opvoedingsvragen, tot ernstige ontwikkelings- en opvoedingsproblemen. Deze richtlijn legt de basis voor het werken met de andere richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. Actieve deelname van ouders en kinderen bevordert het effect van de hulpverlening. Ouders en kinderen moeten zowel goed geïnformeerd zijn om mee te kunnen beslissen, als de ruimte krijgen om hun eigen ideeën, zorgen en verwachtingen te delen. Het proces van gedeelde besluitvorming is de kern van elke richtlijn.
<u>Richtlijn - Uithuisplaatsing</u>	De Richtlijn Uithuisplaatsing gaat over jeugdigen die gedwongen of vrijwillig uit huis worden geplaatst. Een kind of jongere kan bijvoorbeeld ernstig worden verwaarloosd of mishandeld. In zulke situaties wordt de kinderrechter ingeschakeld. Die kan besluiten om de jeugdige (een tijdje) ergens anders onder te brengen, ook al zijn de ouders het daar niet mee eens. De richtlijn geeft antwoorden op de volgende vragen: Hoe besluit je over een uithuisplaatsing? Hoe werk je samen met ouders en kind bij dat besluit? Wat kun je doen om uithuisplaatsing te voorkomen? Hoe begeleid je het kind bij uithuisplaatsing en bij terugplaatsing in het gezin? Deze richtlijn wordt momenteel herzien.

<u>Richtlijn - kindermishandeling</u>	In deze richtlijn staat de veiligheid van jeugdigen voorop. Doel van deze richtlijn is om professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming een gedragen (wetenschappelijk) onderbouwd fundament te bieden voor het handelen bij (mogelijke) kindermishandeling en -verwaarlozing. De richtlijn geeft antwoorden op de volgende vragen: Wat zijn beschermende en risicofactoren bij kindermishandeling? Hoe signaleer je het? Wat doe je als je je zorgen maakt? Welke kennis, attitude, vaardigheden en organisatorische voorwaarden zijn belangrijk? Welke interventies zorgen voor veiligheid en herstel?
<u>Handelingsprotocol Veilig Thuis</u>	Het Handelingsprotocol beschrijft het werkproces zoals dat door de 26 Veilig-Thuisorganisaties met ingang van 1 januari 2019 wordt gehanteerd. Voor de medewerkers van Veilig Thuis geeft dit protocol een duidelijke richtlijn voor hun handelen. Het betreft richtlijnen die algemeen geldend zijn voor alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Voor de professionals buiten Veilig Thuis geeft het protocol een helder inzicht hoe het samenspel tussen hen en Veilig Thuis verloopt en welke afwegingen Veilig Thuis daarbij maakt.
<u>Norm verantwoorde werktoedeling</u>	De norm van de verantwoorde werktoedeling verplicht aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming (gecertificeerde instellingen) tot: a. Het in beginsel werken met geregistreerde professionals; b. Het toedelen van taken aan professionals rekening houdend met hun specifieke kennis en vaardigheden; c. Het ervoor zorgen dat geregistreerde professionals kunnen werken volgens de voor hen geldende professionele standaard. In de toegang en in de jeugdhulp en jeugdbescherming (en bij Veilig Thuis) wordt altijd gewerkt met professionals die over de juiste expertise beschikken, en die vakbekwaam zijn voor de taken waarvoor zij worden ingezet. Voor bepaalde taken betekent dit dat er geregistreerde professionals moeten worden ingezet. Voor andere uit te voeren taken kan het juist nodig zijn een niet-geregistreerde professional in te zetten, omdat dat noodzakelijk is voor de kwaliteit. Het Kwaliteitskader Jeugd (niet te verwarren met dit kwaliteitskader) is een uitwerking van het eerste deel van de norm van de verantwoorde werktoedeling. Het biedt aanbieders en werkgevers in de jeugdhulp en jeugdbescherming een handreiking om werkzaamheden op een verantwoorde manier toe te delen. Het Kwaliteitskader Jeugd helpt om af te wegen welke taken door een geregistreerde dan wel een niet-geregistreerde professional uitgevoerd kunnen worden. Hiervoor is in het Kwaliteitskader Jeugd een afwegingskader opgenomen. Een professional moet altijd over de vakbekwaamheid beschikken om de aan hem toebedeelde taken uit te voeren. De norm van de verantwoorde werktoedeling is opgenomen in het Besluit Jeugdwet.

Normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering

De Jeugdwet schrijft voor dat een instelling die op basis van een gerechtelijke uitspraak en in opdracht van de gemeente de jeugdbescherming en/of jeugdreclassering uit wil voeren daartoe gecertificeerd moet zijn. De normen waaraan deze instellingen moeten voldoen zijn door het ministerie van Veiligheid en Justitie in samenspraak met de VNG en het werkveld gezamenlijk geformuleerd in het normenkader. De richtlijnen voor de certificerende instelling zijn opgenomen in het certificatieschema. Het normenkader is onderdeel van het certificatieschema en het ministerie van Veiligheid en Justitie is eigenaar van het normenkader en certificatieschema⁸. Het normenkader biedt een overzicht van de eisen gericht op het borgen van kwaliteit van de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering waaraan minimaal moet worden voldaan.

Specifieke doelen van het certificeren van de uitvoerende organisatie met behulp van het normenkader zijn de volgende:

- Stimuleren en ondersteunen van de uitvoerende organisatie in het continu verbeteren van de kwaliteit van de organisatie teneinde de verwachte resultaten te behalen en te borgen;
- Vertrouwen geven aan gemeenten dat een uitvoerende organisatie voldoet aan de basale eisen voor het borgen van de kwaliteit van de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering;
- Rechtsgelijkheid en rechtszekerheid voor jeugdigen en het gezin borgen bij de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering.

2.3 Betrokken professionals

Zoals in bovenstaande tabel duidelijk wordt, zijn er veel verschillende normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen waarmee de GI's te maken hebben. Naast deze verschillende normen, kwaliteitskaders en professionele richtlijnen worden er tevens eisen gesteld aan de professionals die werkzaam zijn bij de GI. Dit zijn (onder andere):

- a. De jeugdbeschermer (andere termen kunnen zijn: jeugdzorgwerker, gezinsvoogd, voogd, gezinsmanager, casemanager, et cetera);
- b. De gedragsdeskundige;
- c. Overige professionals in dienst van de gecertificeerde instelling die onder de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer deeltaken uitvoeren of ondersteuning bieden, zoals een sociaalpsychiatrisch verpleegkundige of een jurist;
- d. Overige professionals in de 'keten' zoals medewerkers van lokale (wijk)teams, jeugdzorgaanbieders, raadonderzoekers, medewerkers van Veilig Thuis, rechters, et cetera.

Een belangrijke norm is de 'norm verantwoorde werktoedeling' (zie ook de tabel hierboven). Deze norm stelt dat GI's 'verantwoorde hulp' moeten bieden door 'de juiste professional' (vakbekwaam en toegerust voor de te verlenen hulp) in te zetten 'op de juiste plek'. De norm verplicht aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming (GI's) tot:

- a. Het in beginsel werken met geregistreerde professionals als het gaat om de directe contacten met de gezinnen;
- b. Het toedelen van taken aan professionals rekening houdend met hun specifieke kennis en vaardigheden;
- c. Het ervoor zorgen dat geregistreerde professionals kunnen werken volgens de voor hen geldende professionele standaard.

⁸ <https://keurmerk.nl/zorg-welzijn/certificatie-zorg-en-welzijn/certificering-jeugdbescherming-en-jeugdreclassering/>

Het uitgangspunt is daarmee dat de professional en dus de jeugdbeschermer geregistreerd is wanneer zij direct contact hebben met de gezinnen. Geregistreeerde professionals zijn op grond van hun registratie gebonden aan de tuchtnorm, die inhoudt dat zij aangesproken kunnen worden als zij niet handelen volgens de voor hen geldende beroeps(ethische) normen⁹.

Voor het verkrijgen van een registratie worden er eisen gesteld aan de jeugd- en gezinsprofessionals. Professionals kunnen zich direct registreren zonder aanvullende registratievoorwaarden als zij beschikken over een van de vereiste diploma's (het gaat om een aantal hbo-opleidingen en bepaalde universitaire opleidingen, bijvoorbeeld een master psychologie of orthopedagogiek in combinatie met certificaten voor een geaccrediteerd praktijkprogramma of een evc-traject¹⁰, zie voor meer informatie [hier](#)). Wanneer professionals vijf jaar als SKJ-geregistreerd jeugd- en gezinsprofessionals geregistreerd zijn geweest, moeten zij zich herregistreren. De voorwaarde hierbij is dat zij moeten kunnen aantonen dat zij de voorgaande vijf jaar actief bezig zijn geweest met professionalontwikkeling. Hiervoor moeten zij voldoen aan voorwaarden en punten behalen (zie [hier](#)).

2.4 Algemene kwaliteitseisen

In dit samenvattend kwaliteitskader werken we aan de hand van vijf fases verschillende kwaliteitsdoelen uit. Het gaat dan om doelen die met name (niet per se uitsluitend) in de betreffende fase relevant zijn. Er is ook een aantal kwaliteitsdoelen dat betrekking heeft op het gehele werk van de jeugdbeschermer en dat niet eenduidig aan een fase gekoppeld kan worden. Het gaat om de volgende punten:

- a. Bij kernbesluiten of kernbeslissingen wordt altijd op z'n minst een gedragsdeskundige betrokken. De IGJ spreekt in het toetsingskader van beslissingen die ingrijpende gevolgen hebben voor de jeugdigen en/of hun ouders¹¹. Volgens de IGJ wordt de kwaliteit van hulp verhoogd door meerdere disciplines te betrekken bij het nemen van deze beslissingen. Kernbesluiten kunnen in een (multidisciplinair) werkoverleg, of casuïstiekbespreking worden genomen, of in een apart consult met de gedragsdeskundige. De jeugdbeschermer maakt dergelijke besluiten nooit alleen en borgt daarmee dat vanuit verschillende kanten naar het onderwerp waar het besluit betrekking op heeft wordt gekeken. Dit draagt bij aan de kwaliteit van besluitvorming. Kernbesluiten zijn besluiten over de volgende punten:
 - i. Onderzoeksvragen opstellen en het inzetten, bespreken en duiden van diagnostiek;
 - ii. Veiligheidsbeoordeling bij start maatregel en naar aanleiding van nieuwe ernstige zorg of veranderde omstandigheid;
 - iii. Uithuisplaatsen en al dan niet terugplaatsen van jeugdig, het al dan niet (adviseren tot) verlengen van een maatregel en andere besluiten die hier betrekking op hebben, zoals een overplaatsing. Concreet gaat het dan om (zie ook de richtlijn Uithuisplaatsing):
 - Een jeugdige wel of niet uithuisplaatsen;
 - Op welke plek een jeugdige te plaatsen (netwerk- of bestandspleegzorg, gezinshuis of residentiële instelling);
 - Een jeugdige wel of niet terugplaatsen;
 - iv. Het perspectiefbesluit. Dit besluit gaat over de vraag of het uit huis geplaatste jeugdige weer thuis kan wonen en verder opgroeien bij zijn of haar ouders, of dat het perspectief van de jeugdige elders ligt¹²;
 - v. Beslissingen met betrekking tot de omgang;

⁹ Bron: Kwaliteitskader Jeugd.

¹⁰ Erkenning eerder verworven competenties.

¹¹ Toetsingskader verantwoorde hulp voor jeugd. Wat toetst de inspectie specifiek? Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

¹² De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming heeft in 2020 [geadviseerd](#) dat het perspectiefbesluit, vanwege de verstrekende gevolgen voor het privéleven en familie- en gezinsleven van ouders en kind, beter met rechtswaarborgen moet worden omkleed.

-
- vi. In situaties waar geen maatregel is (vrijwillige kader) beslissing nemen tot het doen van een verzoek tot onderzoek.
 - b. Ouders en jeugdige moeten goed op de hoogte zijn van hun rechten en plichten en worden betrokken in het gehele traject. De GI informeert de ouders bij een kindbeschermingsmaatregel zo snel als mogelijk volledig. Het gaat dan ook om het wijzen op de mogelijkheid om juridische hulp in te schakelen en op de klachtenregeling. Het is de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer om gedurende het gehele jeugdbeschermingstraject de ouders hierover te informeren, te toetsen of ze op de hoogte zijn van hun rechten en plichten en hen te betrekken om een goede samenwerking tot stand te brengen. Daarbij is duidelijke communicatie over wat de jeugdige en ouders kunnen verwachten, belangrijk.

3 Voorkomen van een kinderbeschermingsmaatregel

3.1 Inleiding

Deze eerste stap is formeel gezien geen onderdeel van het gedwongen kader en wettelijk gezien niet de verantwoordelijkheid van de GI¹³. Deze stap kan bovendien niet heel precies worden afgebakend. Desondanks kan deze stap, het voorkomen van een kinderbeschermingsmaatregel, niet los worden gezien van een kwaliteitskader dat gaat over de jeugdbescherming. Dat komt omdat het werk dat in deze stap voor een gezin wordt gedaan, direct impact heeft op de volgende stappen, die wel onder de wettelijke taak van een GI vallen. We benoemen in dit hoofdstuk enkele doelen die aan de orde zijn in deze stap die juist betrekking hebben op de jeugdbescherming. In de praktijk hebben GI's in deze stap soms een rol, maar de gemeente kan de activiteiten binnen deze stap ook door andere partijen dan de GI laten uitvoeren. Wat deze rol voor de GI inhoudt en hoe deze rol wordt ingevuld is afhankelijk van de afspraken die gemeenten met de GI hebben gemaakt.

3.1.1 Doelen

- a. Vanuit het vrijwillige kader wordt al het mogelijke gedaan om een kinderbeschermingsmaatregel te voorkomen;
- b. Hulpverleners en jeugdbeschermers zijn alert op signalen van onveiligheid en ontwikkelingsbedreiging van jeugdigen waar zij mee werken;
- c. Er is sprake van een warme overdracht van vrijwillig naar gedwongen kader.

In de praktijk zijn er goede redenen te bedenken waarom een GI of de jeugdbeschermer hier een rol heeft, zoals:

- a. Het geven van advies aan betrokken jeugdhulpprofessionals bij gezinnen waar sprake is van (of vermoedens van) ernstige bedreiging in de ontwikkeling van de kinderen;
- b. Betrokken raken vanaf het moment dat er een raadsonderzoek start of als er sprake is van een crisissituatie, zodat er sprake kan zijn van een goede overdracht indien het onderzoek leidt tot een kinderbeschermingsmaatregel;
- c. Het voeren van casemanagement in het vrijwillige kader bij gezinnen waar sprake is van (of vermoedens van) ernstige bedreiging in de ontwikkeling van de kinderen. In de meeste regio's hebben lokale (wijk)teams deze taak op zich genomen, maar een GI kan ook voor deze taak worden gecontracteerd.

In veel regio's worden jeugdbeschermingstafels georganiseerd. Een (jeugd)beschermingstafel is een overleg tussen meerdere partijen, zoals de gemeente, de Raad voor de Kinderbescherming, betrokken jeugdhulporganisaties, (bij sommige regionale jeugdbeschermingstafels) een GI en ouders waarin een casus (een gezin waarin zorgen bestaan over de veiligheid van een kind) wordt besproken en gezamenlijk wordt gekeken naar de mogelijkheden om de situatie te verbeteren. Het uitgangspunt daarbij is om te kijken wat vanuit het vrijwillige kader mogelijk is om het gezin te helpen, maar een uitkomst kan zijn dat er wordt gevraagd aan de RvdK om een onderzoek te starten.

3.2 Vanuit vrijwillig kader wordt ingezet op het voorkomen van een kinderbeschermingsmaatregel

Voor jeugdigen en hun gezin waarover uiteindelijk een beschermingsmaatregel wordt uitgesproken, is vanuit het vrijwillige kader alles geprobeerd om zonder deze beschermingsmaatregel de problemen die aanleiding zijn voor deze maatregel op te lossen. Belangrijke randvoorwaarde hiervoor is wel dat de ouders hulp accepteren en dat zij expliciet toestemming verlenen voor het inzetten van jeugdhulp. Het motiveren van ouders om hulp te accepteren is een belangrijk aspect van het werk van de jeugdbeschermer in het gedwongen kader. Er is sprake van 'informed consent': de jeugdbeschermer houdt gesprekken met het gezin waarin duidelijk is of hulp in het vrijwillige kader of in het

¹³ De GI heeft als wettelijke taak het uitvoeren van een kinderbeschermingsmaatregel.

gedwongen kader wordt ingezet. Ook worden ouders geïnformeerd over rechten, plichten en verantwoordelijkheden van gezin en de betrokken professional en worden zij meegenomen in afwegingen. In het vrijwillige kader is het motiveren van ouders om hulp te accepteren niet minder belangrijk. Een fundamenteel verschil is dat in het vrijwillige kader zonder toestemming van de ouders en minderjarigen vanaf 12 jaar geen jeugdhulp ingezet kan worden, waar dat in het gedwongen kader wel kan worden afgedwongen.

Een kindbeschermingsmaatregel is altijd een ingrijpende situatie, omdat ouders bij een (v)ots verplicht zijn mee te werken met de adviezen en aanwijzingen van de jeugdbeschermer (en het gezag dus wordt beperkt). Ouders zijn primair zelf verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van hun kinderen, ook als er problemen zijn. Vanuit die verantwoordelijkheid moet hulpverlening in eerste instantie gericht zijn op het vergroten van de mogelijkheden van ouders om deze verantwoordelijkheid te dragen. Het is van belang voor de ouders en jeugdige dat dit zoveel als mogelijk vanuit het vrijwillige kader wordt georganiseerd. Alleen als de veiligheid en ontwikkeling van een kind ernstig wordt bedreigd en ouders de hulpverlening weigeren, kan een kinderrechter een kindbeschermingsmaatregel opleggen, waarmee (dus) hulp moet worden geaccepteerd door de ouder(s).

3.2.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

Wettelijk gezien wordt niet bepaald dat de GI en de jeugdbeschermer een rol hebben of aan zet zijn in het vrijwillige kader. In sommige situaties is de GI wel betrokken in het vrijwillig kader en levert de GI expertise die kan bijdragen aan het voorkomen van een kindbeschermingsmaatregel. Indien de GI wel in het vrijwillige kader betrokken is, bijvoorbeeld in de rol van casemanager of als adviseur (bijvoorbeeld bij een beschermingstafel), geldt dit doel (het voorkomen van een kindbeschermingsmaatregel) ook voor de professionals van de GI die betrokken zijn. Het intensiveren van de samenwerking met het voorveld is voor de ontwikkeling richting het Toekomstscenario zeer belangrijk.

3.2.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Jeugdhulpverleners zijn verantwoordelijk voor de te leveren jeugdhulp en doen dit conform wettelijke en professionele standaarden en richtlijnen;
- b. Hulpverleners gericht op volwassenproblematiek zijn verantwoordelijk voor de te leveren hulp aan volwassenen;
- c. Gemeente is verantwoordelijk voor op elkaar afgestemde hulp (1G1P; één gezin, één plan, één regisseur), borgt dat de juiste expertise wordt ingezet en dat er tijdig passende hulp beschikbaar is.

3.2.3 *Normen en richtlijnen*

Normen en richtlijnen	Status van de norm	Bron
Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind (artikel 18.1 IVRK) en hebben recht op ondersteuning van de overheid	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 18.1
Voor het verlenen van jeugdhulp is de toestemming van de betrokkene vereist, tenzij het jeugdhulp betreft in het kader van een machtiging gesloten jeugdhulp, een spoedmachtiging gesloten jeugdhulp, een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering	Wettelijke eis	Jeugdwet, artikel 7.3.4

Gedeelde besluitvorming	Wettelijke norm en professionele richtlijnen	Jeugdwet artikel 4.1.3 Verder komt het concept gedeelde besluitvorming in alle professionele richtlijnen terug
Alle inspanningen dienen er in de eerste plaats op gericht te zijn dat de jeugdige bij zijn ouders kan blijven, naar hen kan terugkeren, of eventueel bij naaste familieleden kan worden ondergebracht	Professionele richtlijn	Richtlijn uithuisplaatsing, hoofdstuk 'Voorkomen uithuisplaatsing'
Verschillende richtlijnen jeugdhulp zijn van toepassing, afhankelijk van de situatie	Professionele richtlijnen	Divers, zoals richtlijn gezinnen met meervoudige en complexe problemen, scheiding en problemen van jeugdigen, ernstige gedragsproblemen, middelengebruik en kindermishandeling

3.2.5 Aandachtspunten, agenda

Belangrijkste aandachtspunt bij dit doel is dat daadwerkelijk 'al het redelijke' is gedaan om te voorkomen dat een kindbeschermsmaatregel moet worden ingezet. Hiermee wordt bedoeld dat er geen andere, lichtere middelen of maatregelen meer voorhanden zijn vanuit het vrijwillige kader. Daarbij moet altijd de afweging worden gemaakt tussen het belang van het kind (dat recht heeft om veilig te kunnen opgroeien en te ontwikkelen) en het belang van de ouders (die het fundamentele recht hebben om hun kinderen op te voeden).

Indien gemeenten in deze stap de inzet van een GI verlangen en/of verwachten, dan dienen zij hiertoe duidelijke afspraken te maken met deze GI over de prestaties die worden geleverd, de verantwoordelijkheden die hierbij horen en de vergoeding die hier tegenover staat.

3.3 Hulpverleners zijn alert op signalen van onveiligheid van jeugdigen waar zij mee werken

Er ligt een brede verantwoordelijkheid bij professionals die met jeugdigen en gezinnen werken om alert te zijn op potentiële onveiligheid en ontwikkelingsbedreiging voor de jeugdigen en gezinnen. Bij vermoedens van onveiligheid handelt de professional conform de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling¹⁴.

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling¹ helpt professionals bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. De stappen in de meldcode helpen professionals vanaf het moment van signaleren tot aan het besluit over het al dan niet doen van een melding.

De eerste stap bestaat uit het in kaart brengen van de signalen. Vervolgens moet er overlegd worden met een andere professional of deskundige, en er dient een gesprek gevoerd te worden met de betrokkene(n).

Vervolgens wordt het huiselijk geweld of de kindermishandeling gewogen, waarna de professional uiteindelijk een beslissing neemt: is melden noodzakelijk? Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?. Bij vermoedens van acute en structurele onveiligheid is melden bij Veilig Thuis de norm. Met behulp van een afwegingskader wordt bepaald of er sprake is van acute of structurele onveiligheid. Het melden van mogelijke kindermishandeling en/of huiselijk is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

1. In alle gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
2. In alle andere gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

¹ Bron: NJI ([Het afwegingskader in de meldcode | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)) en ([Hoe werk ik met de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling? | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#))

3.3.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

Wettelijk gezien heeft de GI en dus de jeugdbeschermer geen rol in het vrijwillige kader. De Wet verplichte meldcode is hoe dan ook van toepassing op alle professionals die in het vrijwillige kader actief zijn, inclusief jeugdbeschermers indien zij voor deze taak worden ingezet.

3.3.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Een belangrijk uitgangspunt voor alle hulpverleners die betrokken zijn bij een gezin is dat zij onderling goed samenwerken;
- b. Alle professionals zijn ervoor verantwoordelijk alert te zijn op signalen van onveiligheid van de jeugdigen waar zij mee werken. Bij vermoedens van onveiligheid handelen de professionals conform de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
- c. Medewerkers van Veilig Thuis (VT) adviseren professionals die in de praktijk te maken krijgen met gezinnen waar sprake is van (vermoedens) van onveiligheid. Indien er sprake is van structurele of acute onveiligheid nemen medewerkers van VT de melding van de professional op en starten hierop verschillende acties, waaronder advisering, doorverwijzen naar hulp in het vrijwillige kader, of het verzoek tot het doen van een onderzoek door de RvdK;
- d. De RvdK heeft een adviserende taak en verzoekende bevoegdheid bij jeugdigen die in hun ontwikkeling worden bedreigd;
- e. De RvdK adviseert bij jeugdigen die in hun ontwikkeling worden bedreigd. De RvdK onderzoekt of maatregelen of ingrijpen nodig zijn en beschrijft dit in een rapport. Als het kind beschermd moet worden, verzoekt de RvdK om een kinderbeschermingsmaatregel bij de kinderrechter. Indien doorgaan met vrijwillige hulp de beste oplossing is, geeft de RvdK advies op welke manier dat kan. Het kan zijn dat er wachttijden zijn bij de RvdK. Wanneer hiervan sprake is, ligt de verantwoordelijkheid voor het zicht op de veiligheid van het kind bij de gemeente. De RvdK is wel verantwoordelijk voor het weten hoe het zicht op veiligheid is georganiseerd en of dit toereikend is;

- f. De lokale teams en gemeenten werken volgens het landelijk kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale teams en gemeenten¹⁵.

3.3.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Kinderen hebben recht op een gezonde en stabiele ontwikkeling	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 6.2
Elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening. Zie ook de handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
Professionals die werken met jeugdigen en gezinnen moeten zich houden aan de voor de betreffende sector geldende stappen over hoe met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling wordt omgegaan zodat zo snel en adequaat mogelijk hulp kan worden geboden	Wettelijke norm	Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
De RvdK en de GI zijn verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 3.3
Het constateren van gedragingen, fysieke kenmerken en omgevingsfactoren die een signaal van kindermishandeling kunnen zijn: de jeugdprofessional en/of anderen maken zich zorgen en kindermishandeling kan een van de verklaringen zijn. Deze alertheid op mogelijke signalen van kindermishandeling moet behoren tot de basishouding van iedere jeugdprofessional	Professionele richtlijn	Richtlijn kindermishandeling voor jeugdhulp en jeugdbescherming

¹⁵ <https://vng.nl/sites/default/files/2021-03/20191122-definitief-kwaliteitskader-werken-aan-veiligheid-voor-lokale-wijkteam.pdf>

3.3.4 Aandachtspunten, agenda

Indien gemeenten in deze stap de inzet van een GI verlangen en/of verwachten, dan dienen zij hiertoe duidelijke afspraken te maken met deze GI's over de prestaties die worden geleverd, de verantwoordelijkheden die hierbij horen en de vergoeding die hier tegenover staat.

3.4 Er is sprake van een warme 'overdracht' van vrijwillige naar gedwongen kader

Als er een kindbeschermingsmaatregel wordt uitgesproken voor een kind dat eerst in het vrijwillig kader wordt begeleid, werken betrokken professionals mee aan het goed in positie laten komen van de GI en organiseren zij de gewenste blijvende betrokkenheid van de hulpverlening voor de periode nadat een maatregel is uitgesproken. Het goed in positie komen van de GI kan worden verbeterd als de GI ook al betrokken is bij het gezin gedurende de hulpverlening vanuit het vrijwillige kader, bijvoorbeeld vanuit de adviesfunctie (zoals bij een beschermingstafel). Indien de RvdK een onderzoek uitvoert en er dus een kans bestaat dat de kinderrechter een kindbeschermingsmaatregel gaat uitspreken, betrekken de betrokken hulpverleners, wanneer mogelijk, alvast de GI. Indien er sprake is van een voorlopige ondertoezichtstelling of een uithuisplaatsing, wordt de GI direct betrokken zodat er tijdig actie kan worden ondernomen, rekening houdend met de wettelijke kaders (als er nog geen gedwongen kader is, kan er niet zomaar informatie worden uitgewisseld of jeugdhulp worden verplicht).

3.4.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Indien de GI al betrokken is bij het gezin in het vrijwillige kader, dient de GI goed te kijken welke jeugdbeschermer betrokken is in het vrijwillige kader en wie er verder vanuit de GI betrokken zijn (andere jeugdbeschermers, gedragsdeskundigen et cetera). De GI organiseert een goede overdracht tussen deze professionals. In crisissituaties waarbij er sprake is van acute onveiligheid en er snel moet worden gehandeld, bijvoorbeeld voor een uithuisplaatsing van een jeugdige bij een (v)ots, wordt de jeugdbeschermer betrokken om deze uithuisplaatsing uit te voeren en het kind te begeleiden. Ook kunnen de ouders, wanneer zij de plegers van huiselijk geweld zijn, een tijdelijk huisverbod krijgen. Indien de GI nog niet betrokken is geweest bij het gezin in het vrijwillige kader, moet er een warme overdracht georganiseerd worden.

3.4.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

Hulpverleners betrokken bij een gezin laten het gezin niet zomaar los als er zicht is op een kindbeschermingsmaatregel. Zij werken mee aan een warme overdracht en blijven zo lang als nodig betrokken. Zij verstrekken informatie die noodzakelijk mag worden geacht voor de uitvoering van een kindbeschermingsmaatregel (pas nadat er een maatregel is uitgesproken door de rechter mag dit zonder toestemming van de ouders). Hulpverleners betrekken de juiste expertise op de juiste momenten. In het geval van een crisissituatie en een uithuisplaatsing wordt de begeleiding georganiseerd door het lokaal team. De RvdK wordt bij een dergelijke crisissituatie betrokken. De GI's kunnen hierbij ook worden betrokken (door de RvdK) wanneer zij in het kader van preventieve jeugdbescherming al betrokken zijn.

Blijvende betrokkenheid in plaats van overdracht in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming:

In het toekomstscenario is het uitgangspunt dat er zoveel mogelijk wordt gewerkt met een vaste professional vanuit het Lokaal Team die langdurig bij het gezin betrokken blijft, ook als er sprake is van een beschermingsmaatregel. In dat geval wordt een professional vanuit het regionale veiligheidsteam betrokken zo lang dat nodig is.

3.4.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
De uitvoering van jeugdhulp is gericht op integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek. Voorkomen moet worden dat hulpverleners langs elkaar heen werken: 'één gezin, één plan, één regisseur' is het uitgangspunt.	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 2.1, zie ook de Mvt van de Jeugdwet.
Dit betekent onder andere dat hulpverleners betrokken bij een gezin waar een crisissituatie is en/of een raadsonderzoek loopt, zorgen voor een warme overdracht en blijvende betrokkenheid. Bij voorkeur is er sprake van een vaste professional die vanuit het lokale team langdurig bij het gezin betrokken blijft, ook als er sprake is van een beschermingsmaatregel	Aanbeveling	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

3.4.4 Aandachtspunten, agenda

Indien gemeenten in deze stap de inzet van een GI verlangen en/of verwachten, dan dienen zij hiertoe duidelijke afspraken te maken met deze GI over de prestaties die worden geleverd, de verantwoordelijkheden die hierbij horen en de vergoeding die hier tegenover staat. Deze prestaties kunnen niet los worden gezien van de afspraken die met andere partijen in de keten, zoals Veilig Thuis en de lokale (wijk)teams worden gemaakt. Dit vraagt uiteindelijk om een duidelijke regionale visie en plan waarin alle partijen zijn meegenomen. Het Toekomstscenario geeft richting hoe dergelijke afspraken vorm kunnen krijgen en wat hierbij belangrijke uitgangspunten zijn, alsook verschillende regiovisies met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling.

4 Instroom en plan van aanpak

4.1 Inleiding

De kinderrechter kan een jeugdige onder toezicht stellen van een GI indien een jeugdige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd. Tevens is er sprake van dat de ouders die het gezag uitoefenen en/of de jeugdige de noodzakelijke hulpverlening niet of onvoldoende accepteren én de verwachting gerechtvaardigd is dat de ouders in staat zijn de verantwoordelijkheid voor de zorg en opvoeding binnen een voor de jeugdige aanvaardbare termijn te dragen (BWB1-artikel 255-265). Een ots kan ook al tijdens de zwangerschap worden uitgesproken. Bij een ots houden ouders het gezag over hun kind. Wel zijn ze verplicht om mee te werken met de adviezen en aanwijzingen van de jeugdbeschermer (BWB1-artikel 255-265).

Het gezin krijgt te maken met een jeugdbeschermer en krijgt hulp aangeboden om de bedreiging van de ontwikkeling van de jeugdige(n) te verminderen. Ouders blijven zelf verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van hun kinderen. De hulp is vooral gericht op het vergroten van de mogelijkheden van ouders om deze verantwoordelijkheid te dragen. De hulp is ook gericht op het vergroten van de zelfstandigheid van een jeugdige als dit, gezien zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, noodzakelijk is (BWB1-artikel 262 lid 2). De kinderrechter stelt een jeugdige onder toezicht voor maximaal een jaar. Elk jaar kan de rechter een ots met maximaal een jaar verlengen indien nog steeds aan de grond van een ondertoezichtstelling wordt voldaan (BWB1-artikel 255-265).

De stap 'instroom en plan van aanpak' volgt direct nadat er een maatregel is uitgesproken door de kinderrechter. Die uitspraak luidt het begin van het 'gedwongen kader' in en begint de wettelijke taak van de GI.

Hoofddoelen van deze stap:

- a. De jeugdbeschermer heeft zicht op de veiligheidssituatie van de jeugdige(n) en maakt veiligheidsafspraken zodat er geen sprake is van acute onveiligheid;
- b. Er is een door ouders en jeugdige zo veel mogelijk gedragen plan van aanpak gebaseerd op een brede analyse van de problematiek, waarin doelen zijn geformuleerd en waarin staat welke hulp nodig is om de doelen te bereiken.

4.2 De jeugdbeschermer heeft zicht op de veiligheidssituatie van de jeugdige(n) en maakt veiligheidsafspraken zodat er geen sprake is van acute onveiligheid

Een belangrijk doel van een ondertoezichtstelling is 'het wegnemen van de bedreiging voor de veiligheid en ontwikkeling van het kind' (bron: normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering). Het is van belang dat de jeugdbeschermer zo snel mogelijk nadat er een kindbeschermingsmaatregel is uitgesproken zicht heeft op de aard en ernst van de onveiligheid in het gezin, zodat snel duidelijk is hoe groot de bedreiging is en welke acties er nodig zijn om een eventuele (acute) bedreiging op te heffen. Binnen vijf werkdagen nadat de GI is belast met de uitvoering van de ondertoezichtstelling, moet het eerste contact met de jeugdige en de ouders zijn geweest (Besluit Jeugdwet 4.2.2). Naast bezoeken aan het gezin en gesprekken met ouders en gesprekken met het kind geldt het onderzoek van de RvdK, Veilig Thuis en de uitspraak van de kinderrechter als belangrijke informatie voor het taxeren van de mate van bedreiging.

De jeugdbeschermer werkt gezinsgericht (zie kader hieronder een uitwerking hiervan in het Toekomstscenario) en heeft daarom dus ook oog voor de veiligheid van de andere kinderen in het gezin (waar geen maatregel over is uitgesproken), ook al is daar niet de primaire focus op. De andere kinderen in het gezin worden, wanneer nodig, ook al

meegenomen in het raadsonderzoek van de RvdK. De veiligheidstaxatie en risicotaxatie is een belangrijk onderdeel van het plan van aanpak.

Gezinsgericht in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming:

- De blik is breed, kind en volwassenen van 0-100;
- De inzet draait om het kind, broers en zussen en overige gezinsleden, om hun zorgen en voorgeschiedenis;
- Bij (ernstige) zorgen over de thuissituatie is het belang van het kind altijd de eerste afweging;
- Integraal werken is het uitgangspunt: combinaties van hulp, (V-GGZ) zorg, bestaanszekerheid en gedwongen maatregelen, met steun uit het eigen netwerk;
- Beslissingen worden genomen in samenspraak met het kind en het gezin.

Als we het hebben over 'gezin' dan bedoelen we al die samenlevingsvormen waarin kinderen en jongeren opgroeien. En we bedoelen het gezin als geheel, maar ook de kinderen, jongeren en ouders afzonderlijk. Met 'ouders' bedoelen we de volwassenen die het ouderlijk gezag dragen.

In de praktijk werken GI's momenteel in meer of mindere mate gezinsgericht. Ook is gezinsgericht werken momenteel soms een expliciete keuze of juist een impliciete verwachting. Het toekomstscenario geeft aan welke kant het op zou moeten gaan en, mede met het oog op de contractering, maken gemeenten en GI's het concept van gezinsgericht werken zo veel mogelijk expliciet.

4.2.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

De jeugdbeschermer/GI legt binnen vijf dagen nadat de GI is belast met de uitvoering van de ondertoezichtstelling en hij/zij hiervan in kennis is gesteld contact met de jeugdige en de ouders en voert vervolgens zo snel mogelijk een veiligheidstaxatie en risicotaxatie uit. Deze taxatie is met name gericht op eventuele acute onveiligheid. De jeugdbeschermer acteert meteen wanneer er sprake is van acute onveiligheid. De jeugdbeschermer maakt hierbij gebruik van informatie die het gezin en jeugdige zelf geven over hun situatie, het onderzoek van de RvdK en relevante informatie vanuit het formele en informele netwerk.

4.2.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. De RvdK heeft een gedegen onderzoek uitgevoerd en heeft dit goed gedocumenteerd (conform het [Kwaliteitskader van de RvdK](#)). De RvdK informeert de GI na de uitspraak van de rechter tijdig en volledig over de maatregel en de casus en stellen de ouders en jeugdige hiervan op de hoogte;
- b. De kinderrechter heeft zijn uitspraak goed onderbouwd en gedocumenteerd, waarbij ingegaan wordt op de aard en mate van bedreiging(en) voor de betreffende jeugdige;
- c. Hulpverleners, andere professionals die bij het gezin betrokken zijn (geweest), en mensen uit het informele netwerk wanneer hiervoor instemming van de ouders voor is) zijn beschikbaar voor consultatie door de betrokken jeugdbeschermer met oog op de veiligheidstaxatie. Zij verstrekken indien nodig (al dan niet vanuit eigen beweging) inlichtingen over de jeugdige met een kindbeschermingsmaatregel die noodzakelijk kunnen zijn voor de uitvoering van de maatregel.
- d. Juristen en gedragsdeskundigen: Juristen en gedragsdeskundigen hebben een adviserende rol en zij zijn een vraagbaak voor (juridische) vragen.

4.2.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Binnen vijf werkdagen nadat de GI is belast met de uitvoering van de ondertoezichtstelling en hij/zij hiervan in kennis is gesteld, wijst de GI een gezinsvoogdijwerker aan en vindt het eerste contact plaats tussen de gezinsvoogdijwerker en de minderjarige en de met het gezag belaste ouder of voogd.	Wettelijke norm	Besluit Jeugdwet, artikel 4.2.2
Indien het ontwikkelingsniveau van de minderjarige en diens bekwaamheid en behoefte zelfstandig te handelen en zijn leven naar eigen inzicht in te richten daartoe aanleiding geven, zijn de inspanningen van de gecertificeerde instelling dienovereenkomstig mede gericht op het vergroten van de zelfstandigheid van de minderjarige.	Wettelijke norm	BWB1-artikel 262 lid 2
De GI is verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 3.3
Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen, welke inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, verstrekken de GI die de ondertoezichtstelling uitvoert, deze inlichtingen desgevraagd of kunnen deze inlichtingen uit eigen beweging aan de GI verstrekken, zonder toestemming van de betrokkenen en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.11
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
Jeugdbeschermer maakt bij eerste veiligheidstaxatie en risicotaxatie zo veel mogelijk gebruik van de reeds beschikbare informatie over de veiligheid van kind en gezin (voorkomen dubbel werk)	Aanbeveling	

Feiten zijn volledig en naar waarheid aangevoerd	Richtlijnen	Verschillende veldnormen, zoals Richtlijn 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren', Actieplan feitenonderzoek, beroepscode art 12 e.v.
Uitgangspunten en wat er verder nodig is voor goed feitenonderzoek ¹⁶	Aanbeveling	NJi

4.2.4 Aandachtspunten, agenda

- a. Gezinsgericht werken betekent dat de jeugdbeschermer ook oog heeft voor de (veiligheids)situatie van andere kinderen dan de jeugdige met een maatregel in het gezin en de problematiek van de ouders (voor zover relevant voor de onveilige situatie). De wettelijke basis hiervoor is anders dan bij kinderen waarover een beschermingsmaatregel is uitgesproken, wat gevolgen kan hebben voor toestemming(sgrond) om gegevens te verzamelen en vast te leggen. De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt ook een basis en (afwegings)kader om als jeugdbeschermer te handelen bij vermoedens van onveiligheid van andere gezinsleden.
- b. Aandachtspunt hierbij is ook de privacywetgeving. Het Privacyreglement gecertificeerde instellingen¹⁷ is van toepassing op alle vormen van ondersteuning door de GI. Dit reglement geeft de jeugdbeschermers houvast met betrekking tot het omgaan met en delen van privacygevoelige informatie. Desalniettemin ervaren jeugdbeschermers in de praktijk op het gebied van privacy een spanningsveld. Wanneer er gezinsgericht wordt gewerkt en er oog moet zijn voor de (veiligheids)situatie van andere gezinsleden, loopt de jeugdbeschermer er tegenaan dat er (mogelijk) geen juridische basis is om gegevens over de andere gezinsleden te verzamelen. Moet de jeugdbeschermer hier toestemming aan de ouders voor vragen, of moet de jeugdbeschermer de ouders hier (alleen) over informeren? Wat als de ouders geen toestemming geven? Wat als de jeugdbeschermer voor de veiligheidstaxatie van de jeugdige met een maatregel informatie over andere kinderen in het gezin aantreft in bestaande systemen? In principe volgt de jeugdbeschermer de meldcode, maar in de praktijk leidt dit bij jeugdbeschermers soms tot een spanningsveld. Maatschappelijke verwachtingen komen hierbij mogelijk niet overeen met de opdracht van en mogelijkheden voor de GI.
- c. Er bestaan wetenschappelijk onderbouwde en gevalideerde risicotaxatie-instrumenten, meestal van de eigen organisatie, met betrekking tot veiligheid die ingevuld moeten worden door de jeugdbeschermer.
- d. Onderzoek in hoeverre er gebruikgemaakt kan worden van een (landelijk) doorlopend keteninstrument voor de taxatie van de veiligheid (kijk bijvoorbeeld naar het LIJ bij de jeugdreclassering). Dat kan eraan bijdragen dat bestaande informatie beter benut wordt, dubbel werk wordt voorkomen, en dat er altijd met de meest recente informatie kan worden gewerkt. Daarnaast kan dit helpen in het gebruik van dezelfde taal, dezelfde wegging, et cetera. Kijk hierbij naar bestaande taxatie-instrumenten, zoals dat van de RvdK en van Veilig Thuis.
- e. Er is behoefte aan meer duidelijkheid over de 'verantwoordelijkheid over de veiligheid van de kinderen'. Jeugdbeschermers geven aan dat als het gaat om veiligheid in het gedwongen kader er (te) snel naar de jeugdbeschermer wordt gekeken. Maar de ouders blijven als gezagdragers zelf primair verantwoordelijk voor de veiligheid. Jeugdbeschermers zijn verantwoordelijk voor het professioneel handelen in dezen. Wat verstaan we onder dit professioneel handelen?

¹⁶ <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/hoe-doe-je-goed-feitenonderzoek>

¹⁷ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2020/12/Privreglement-GI-voor-clients-versie-3.0-april-2020-en-Privacywijzers-2.pdf>

4.3 Er is een door ouders en jeugdige zo veel mogelijk gedragen plan van aanpak gebaseerd op een brede analyse van de problematiek, waarin doelen zijn geformuleerd en waarin staat welke hulp nodig is om de doelen te bereiken

De beoogde resultaten van ondertoezichtstelling zijn (Bron: normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering):

- a. Ontwikkelingsbedreiging is zodanig afgewend, dat geen hulp in het gedwongen kader meer nodig is;
- b. Fysieke en/of psychische onveiligheid is weggenomen;
- c. Stabiliteit en continuïteit in de opvoedingssituatie is georganiseerd;
- d. Uithuisplaatsing wordt voorkomen of is opgeheven.

Het plan van aanpak is gebaseerd op en bevat een gedegen en integrale analyse van de situatie, inclusief de problematiek en de veiligheid (zoals dit ook in het raadsrapport gerapporteerd zou moeten staan). In dit plan staan doelen geformuleerd die erop gericht zijn tot resultaten te komen, zodanig dat de ontwikkelingsbedreiging en onveiligheid is opgeheven en geborgd is, waardoor een ondertoezichtstelling uiteindelijk niet meer nodig is. Ook staat beschreven welke hulp voor welke gezinsleden nodig is om de gestelde doelen te bereiken en wat er van betrokkenen waaronder de ouders en jeugdige wordt verwacht. Daarmee weten jeugdige en ouders waar zij aan toe zijn.

Een door de jeugdige (voor zover dat passend is) en ouders gedragen plan van aanpak betekent dat de jeugdige en ouders zijn meegenomen in het opstellen van het plan en het streefdoel is dat de jeugdige en ouders (uiteindelijk) achter het plan staan, inclusief de gestelde doelen. De wensen en verwachtingen van jeugdige en ouders worden meegenomen in het onderzoek en verwerkt in het plan (naast het plan dat zij zelf kunnen opstellen, zie hieronder). De analyse moet integraal hebben plaatsgevonden, wat betekent dat wensen, behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en netwerk in beeld moeten zijn bij de jeugdbeschermer. Een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van (en daarmee de effectiviteit en doeltreffendheid van) een kindbeschermingsmaatregel is dat er sprake is van een goede (samenwerkings)relatie tussen jeugdbeschermer en de jeugdige en de ouders. Hiertoe moet de jeugdbeschermer deze periode benutten om in verbinding met het gezin te komen en deze relatie op te bouwen en te komen tot zo veel mogelijk gedragen besluitvorming.

Ouders hebben overigens op basis van de Jeugdwet het recht om een 'familiegroepsplan' op te stellen, samen met familie, vrienden en anderen die tot de sociale omgeving van de jeugdige behoren. De jeugdbeschermer moet ouder(s) op dit recht wijzen, om de kaders voor het plan aan te geven en het opgestelde plan te beoordelen. Het is niet per definitie gezegd dat ouders in staat zijn dit te doen, bijvoorbeeld als de visie en standpunten van beide ouders ver uit elkaar liggen. Zodra is komen vast te staan dat de ouders afzien van de mogelijkheid om een familiegroepsplan te maken, ligt de verantwoordelijkheid voor een plan van aanpak bij de jeugdbeschermer.

De Jeugdwet is niet expliciet over eisen waar het plan aan moet voldoen. Wel worden er (al dan niet impliciete) eisen gesteld, bijvoorbeeld vanuit de eigen organisatie doordat er met bepaalde formats voor deze plannen wordt gewerkt.

Wettelijk gezien is er een verplichting om binnen zes weken een plan van aanpak gereed te maken. Dit is een eerste (basis) plan waarin minimaal een veiligheidsschatting, (veiligheids)afspraken en indien nodig bodemeisen staan. Het plan is de voorlopige, gedragen koers. Ook na deze zes weken wordt er doorlopend aan het plan gewerkt. Het verkrijgen van meer informatie of het ontstaan van nieuwe zorgen vragen om aanpassingen in het plan van aanpak. Dit kan door het jaar heen gebeuren (zie ook de stap 'regie houden op de voortgang van het beoogd resultaat'). Er zijn situaties denkbaar waarin een volledig uitgewerkt plan van aanpak niet binnen zes weken haalbaar is. Dit kan het geval zijn als er nog onderzoeken lopen (en er nog geen definitieve diagnoses zijn gesteld) die van invloed kunnen zijn op de te volgen strategie. In dergelijke situaties kan een plan op hoofdlijnen, of een plan met een eerste 'gedragen koers' (zie box hieronder¹⁸) waarin duidelijk staat aangegeven wat nog moet worden uitgezocht (inclusief diagnostiek) ook

¹⁸ <https://www.igj.nl/publicaties/rapporten/2021/07/05/kwetsbare-kinderen-onvoldoende-bescherm-d-landelijk-rapport-2021-vervolgtoezicht>

volstaan. Indien de zeswekentermijn niet wordt gehaald, moet de jeugdbeschermer de ouders en jeugdige hierover tijdig informeren. De jeugdbeschermer moet daarbij aangeven wat de 'koers' is en wat nog nodig is om tot een voldoende uitgewerkt plan van aanpak te komen en wanneer dat wel beschikbaar is. Op z'n minst is het plan van aanpak met beide ouders besproken en is de mening van de jeugdige en ouders opgenomen. Daarbij is bijvoorbeeld aangegeven op welke punten de ouders wel en welke punten niet achter het plan staan. Een uitgewerkt veiligheidsplan met veiligheidsafspraken (gericht op het wegnemen van acute onveiligheid) is altijd onderdeel van het plan van aanpak dat binnen zes weken gereed is. Na de eerste zes weken kan het plan van aanpak nog worden bijgesteld of aangevuld, bijvoorbeeld omdat de (bijvoorbeeld veiligheids)situatie is veranderd, er nieuwe informatie (bijvoorbeeld diagnostiek) beschikbaar is gekomen of als er doelen zijn behaald (zie ook de stap 'regie houden op de voortgang van het beoogd resultaat'). Aanpassingen aan het plan van aanpak moeten altijd weer worden besproken met ouders en jeugdige.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd hanteert de volgende operationalisatie van de wettelijke norm dat er binnen zes weken een vastgesteld plan van aanpak moet zijn:

Er is sprake van een **koers** bij een jeugdbeschermingsmaatregel als de doelen en de noodzakelijke hulp zijn bepaald, die leiden tot het afwenden van de ontwikkelingsbedreiging/het recidiverisico. De inspecties spreken van een koers en niet van een 'plan'. In de praktijk wordt de koers vastgelegd in een plan, maar het plan is het middel, niet het doel. Het moet voor hulpverleners, jeugdigen en hun ouders duidelijk zijn wat de doelen van de hulp zijn en hoe hieraan gewerkt wordt. De doelen en afspraken zijn haalbaar, concreet en ontwikkelingsgericht.

De koers is **tijdig** wanneer deze binnen zes weken is bepaald, of zoveel eerder als de jeugdbeschermer en betrokkenen noodzakelijk achten gezien de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging/het recidiverisico van de jeugdige. De inspecties hanteren wat betreft de termijn het principe 'comply or explain'.

De koers is **gedragen** als deze is uitgezet in samenspraak met het gezin, netwerk en met betrokken professionals. Wensen, behoeften, mogelijkheden van jeugdigen, ouders en netwerk zijn bekend bij hulpverleners. De jeugdige en ouders bepalen, binnen hun mogelijkheden, in samenspraak met de hulpverlener de hulpvraag en de doelen van de geboden hulp.

4.3.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

De jeugdbeschermer heeft de verantwoordelijkheid om dit plan van aanpak aan het begin van het traject samen met de jeugdige (voor zover mogelijk gezien de leeftijd) en ouders te ontwikkelen. Hierbij is het streven dat er gedeelde besluitvorming met de ouders en jeugdige plaatsvindt. In het gedwongen kader kan gedeelde besluitvorming erg moeilijk te realiseren zijn (zie ook de richtlijn Samen beslissen over passende hulp). Van de jeugdbeschermer wordt dan ook verwacht dat hij of zij zich inspant om een goede relatie op te bouwen met de jeugdige en beide ouders, zodat de jeugdige en ouders input kunnen geven voor het plan van aanpak en uiteindelijk ook achter dit plan van aanpak staan. Dat betekent dat wat jeugdige en ouders aangeven volwaardig meeweegt. Het is belangrijk dat kinderen altijd worden gezien, vanaf een leeftijd van zo'n vier tot zes jaar wordt er ook altijd met de jeugdige gesproken. Het praten met jonge kinderen vraagt om specifieke vaardigheden van de jeugdbeschermer. Indien de ouders gescheiden zijn en niet op goede voet met elkaar zijn, kan het komen tot gedeelde besluitvorming extra ingewikkeld zijn, omdat het plan van aanpak met 'twee partijen' moet worden afgestemd.

De jeugdbeschermer maakt gebruik van kennis die voorhanden is bij de andere (al dan niet eerder) bij het gezin betrokken professionals, zoals professionals van de wijkteams en Veilig Thuis en neemt inzichten uit het raadsonderzoek mee.

“In de jeugdbescherming blijkt participatie van jeugdige in het besluitvormingsproces hun veiligheid en welzijn te vergroten. Jeugdigen denken heel verschillend over de mate waarin zij willen participeren in de besluitvorming. Zij willen vooral inspraak hebben in kleine alledaagse beslissingen over hun zorg en behandeling. Over meer serieuze beslissingen ten aanzien van behandeling zijn de meningen verdeeld: sommigen laten deze liever over aan hun ouders of professionals, terwijl anderen hierover willen meedenken en meebeslissen.” (Richtlijn uithuisplaatsing).

“Het is van groot belang dat de jeugdprofessional ouders en jeugdige uitnodigt tot samenwerking en hen gedurende het hele hulpproces bij de besluitvorming betreft. Beslissingen hebben immers een grote impact op hun leven. Daarom horen de wensen en verwachtingen van ouders en jeugdige leidend te zijn. Hún ervaringen, hún kijk op de problematiek en de oplossing ervan vormen het uitgangspunt voor de afwegingen die de professional maakt. Actieve deelname van ouders en jeugdige bevordert bovendien het effect van de hulpverlening.” (Richtlijn uithuisplaatsing).

4.3.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

Professionals die (eerder) bij het gezin betrokken zijn (geweest) hebben waarschijnlijk relevante inzichten en informatie over jeugdige en gezin die kunnen bijdragen aan de kwaliteit van het plan van aanpak. Hiervoor is het van groot belang dat deze professionals door de jeugdbeschermer geraadpleegd (kunnen) worden voor het plan van aanpak.

Om tot een goed en gedragen plan van aanpak te komen, is de input en betrokkenheid van de jeugdige en ouders (dus) belangrijk. Deze betrokkenheid is randvoorwaardelijk voor het kunnen realiseren van een plan van aanpak binnen zes weken. Een tijdige en gedragen plan van aanpak is daarmee een gedeelde verantwoordelijkheid. De ouders hebben hierin zelf ook een verantwoordelijkheid.

4.3.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Elke jeugdige het recht heeft zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
Ouders hebben het recht op een familiegroepsplan	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 4.1.2
Gedeelde besluitvorming	Wettelijke norm en professionele richtlijnen	Jeugdwet artikel 4.1.3 Richtlijnen: Samen beslissen over passende hulp Uithuisplaatsing Crisisplaatsing

Het plan wordt vastgesteld uiterlijk binnen zes weken nadat is komen vast te staan dat afgezien wordt van het opstellen van een familiegroepsplan	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 4.1.3
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
De GI is verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 3.3
Eisen met betrekking tot de kwaliteit van besluitvorming en eisen aan het dossier	Wettelijke norm	Jeugdwet artikelen uit 7.3
Feiten zijn volledig en naar waarheid aangevoerd	Richtlijnen	Verschillende veldnormen, zoals Richtlijn 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren', Actieplan feitenonderzoek, beroepscode art 12 e.v.
Uitgangspunten en wat er verder nodig is voor goed feitenonderzoek ¹⁹	Aanbeveling	Nji

4.3.4 Aandachtspunten, agenda

- a. Gezinsgerichtheid gaat in deze stap of fase om het betrekken van de ouders en jeugdige, om gedragen besluitvorming en om de focus op het hele gezin als systeem (en niet alleen de jeugdige met de beschermingsmaatregel). Binnen het gedwongen kader kan dat leiden tot allerlei afwijkingen, zoals:
 - i. Compleetheit van het plan versus de tijdigheid ervan (onderbouwd afwijken van de zeswekennorm, hier wel transparant over zijn richting ouders);
 - ii. Gedragen besluitvorming kan lastig zijn als ouders niet zitten te wachten op een kinderbeschermingsmaatregel. Ouders zullen mogelijk nooit achter het (gehele) plan staan. Hoe vervolgens als jeugdbeschermer te werk te gaan als de ouders niet of in beperkte mate achter het plan van aanpak staan?
 - iii. In het belang van (de veiligheid van) de jeugdige moet soms worden gekozen voor een oplossing waar een ouder of beide ouders niet achter staan, wat ten koste gaat van de band tussen jeugdbeschermer en ouders en ten koste gaat van de gedragen besluitvorming;
 - iv. Bij gescheiden ouders kan de visie op wat nodig is sterk uiteenlopen tussen beide ouders;
 - v. Gezinsgericht werken betekent ook dat er informatie over andere kinderen in het gezin voor handen komt. Jeugdbeschermers geven aan momenteel te worstelen met de vraag in hoeverre deze informatie verwerkt (en

¹⁹ <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/hoe-doe-je-goed-feitenonderzoek>

opgeslagen) mag worden indien het kinderen betreft waar geen maatregel over is uitgesproken. Is hiervoor toestemming van de ouders nodig? En wat als jeugdbeschermers informatie vinden over deze andere kinderen in verschillende systemen waarmee wordt gewerkt?

- b. De jeugdbeschermer is om te komen tot een goed en gedragen plan van aanpak afhankelijk van ouders, jeugdige en andere hulpverleners die bij het gezin betrokken zijn (geweest). De jeugdbeschermer is naast verantwoordelijk voor het eigen professioneel handelen ook afhankelijk van ieders medewerking om de gestelde termijn van zes weken te kunnen halen. Daar hoort een inspanning van de jeugdbeschermer bij, maar die is niet oneindig. Dat maakt dat het kunnen voldoen aan de wettelijke termijn van zes weken niet alleen afhankelijk is van de jeugdbeschermer. Het is wel de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer om inzichtelijk te kunnen maken welke informatie nog ontbreekt om tot een plan van aanpak te komen en binnen welke termijn deze informatie verwacht kan worden. De jeugdbeschermer kan andere partijen hierop aanspreken.

5 Toeleden naar passende hulp en ondersteuning

5.1 Inleiding

Nadat er in de stap 'instroom en plan van aanpak' is bepaald van welke problematiek er in het gezin sprake is, welke doelen er worden gesteld en welke hulp en ondersteuning er nodig is om deze doelen te bereiken, is de volgende stap om de jeugdige en de ouders naar deze hulp en ondersteuning toe te leiden (indien het inzetten van hulp onderdeel is van het plan van aanpak). In sommige gevallen wordt er begonnen met het zoeken naar een passende plek of passende ambulante hulp voor de jeugdige wanneer het plan van aanpak nog niet volledig is vastgesteld. Dit is sowieso het geval als er sprake is van acute onveiligheid. Het doel hiervan is dat dit het plaatsingsproces kan versnellen. In de stap waarin jeugdbeschermers jeugdigen toeleden naar de passende hulp en ondersteuning, zijn jeugdbeschermers (erg) afhankelijk van het beschikbare aanbod van de desbetreffende gemeente en wachtlijsten voor de in te zetten hulpverlening. In deze stap staat dus het opstarten van de passende hulp en ondersteuning centraal en begint de werkelijke begeleiding in deze stap. Er wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak, zoals die in de vorige stap is opgesteld.

Het belangrijkste doel van deze stap is: tijdig passende hulp en ondersteuning inzetten voor de jeugdige en het gezin zoals in het plan van aanpak beschreven staat.

De subdoelen hierbij zijn:

- i. Tijdig passende hulp en ondersteuning voor de jeugdige;
- ii. Passende hulp en ondersteuning voor het gezin;
- iii. Indien nodig overbruggingszorg;
- iv. Ouders en jeugdige motiveren om de hulp en ondersteuning te accepteren;
- v. Samenwerking ouders, jeugdige en hulpverleners stimuleren.

5.2 Tijdig passende hulp en ondersteuning inzetten voor de jeugdige en het gezin zoals in het plan van aanpak beschreven staat

In het plan van aanpak is, samen met de ouders en jeugdige, vastgesteld welke vorm van hulpverlening en ondersteuning ingezet dient te worden voor de jeugdige en/of andere gezinsleden. Ook kan er sprake zijn van continuering of voorbereiding van reeds bestaande hulp en ondersteuning. Jeugdbeschermers hebben de (wettelijke) verantwoordelijkheid om veilige, doeltreffende, doelmatige en cliëntgerichte hulp in te zetten. De jeugdbeschermer behoort hierbij te overleggen met de gemeente en te bezien of het ingekochte hulpaanbod volstaat. Voor hulp of ondersteuning die nodig geacht wordt voor de ouder(s) heeft de GI geen verwijzende rol. In de Jeugdwet is bepaald dat de jeugdbeschermers zelf geen jeugdhulp uitvoeren²⁰.

5.2.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Tijdig passende hulp voor de jeugdige

²⁰ In het Toekomstscenario wordt genoemd dat één van de ervaren knelpunten in het huidige jeugdbeschermingsstelsel is dat veel professionals een regie- en/of onderzoeksrol hebben en hierdoor niet in het gezin zelf aanwezig zijn om hulp en ondersteuning te bieden. Een herijking van termen als regie, (gespecialiseerde) hulp, begeleiding en ondersteuning in de bestaande wet- en regelgeving kan duidelijkheid bieden over de kerntaken van professionals.

In het geval er sprake is van een kindbeschermingsmaatregel bepaalt de jeugdbeschermer namens de GI of er jeugdhulp nodig is bij het uitvoeren van een kindbeschermingsmaatregel en zo ja, welke jeugdhulp (Jeugdwet artikel 3.5). De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de hulp en ondersteuning die de GI nodig acht. Jeugdbeschermers zijn zelf niet verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van passend hulpaanbod; dit is de (zorg)plicht van gemeenten. De gemeente zorgt ervoor dat er een overzicht beschikbaar is van op het ingekochte zorgaanbod.

De jeugdbeschermer overlegt hiertoe met een deskundige van de gemeente (of partijen die hiertoe gemandateerd zijn door de gemeente of dit in opdracht van de gemeente uitvoeren) waar de jeugdige zijn woonplaats heeft, zodat de jeugdbeschermer op de hoogte is van het ingekochte hulpaanbod van de gemeente, maar ook de inbreng van de gemeente mee kan nemen in haar besluitvorming. Het overleg met de gemeente is niet bedoeld als inhoudelijke beoordeling van de jeugdhulp die de jeugdbeschermer als verwijzer wil inzetten (dat proces is namelijk al samen met het gezin en (in voorkomende gevallen) het lokale team gelopen). Overeenstemming met de gemeente per casus wordt niet geëist, omdat het uiteindelijk de GI is die de wettelijke verantwoordelijkheid heeft om de door de rechter opgedragen maatregel uit te voeren. De Jeugdwet schrijft dus overleg voor, maar de eindverantwoordelijkheid ligt bij de GI, waardoor de GI doorzettingsmacht heeft als er geen overeenstemming wordt bereikt.

Wel dient de jeugdbeschermer met de gemeente te overleggen of het ingekochte hulpaanbod volstaat. Wanneer een jeugdbeschermer jeugdhulp noodzakelijk acht die niet gecontracteerd is door de gemeente, moet overleg met de gemeente plaatsvinden en wordt door de jeugdbeschermer en de gemeente naar een oplossing gezocht. Om dit proces goed te laten verlopen is het van belang dat de GI en de gemeente de wijze van overleggen vastleggen in een protocol (Jeugdwet artikel 3.5, lid 3). Doordat de jeugdbeschermer geacht wordt in overleg te treden met een deskundige van de gemeente, wordt hierdoor de samenwerking tussen de gemeente en de GI geborgd.

De (blijvende) betrokkenheid van het lokale (wijk)team kan bij het verwijzen een belangrijke factor zijn. Wanneer wijkteammedewerkers betrokken zijn bij een gezin en de situatie van het gezin en de jeugdige kennen, ligt het voor de hand dat zij meedenken bij het bepalen welke hulp passend is. Wanneer de gemeente (nog) niet betrokken is en het gezin niet goed kent, is het voor de gemeente moeilijker om hierbij mee te denken. Dat betekent niet dat een overleg met de gemeente hierover niet zinvol is, want de gemeente heeft mogelijk een beter beeld van het actuele aanbod en de beschikbaarheid en kan meedenken over alternatieven of vormen van overbruggingszorg als er te lange wachttijden zijn.

Ook speelt de jeugdbeschermer een belangrijke rol van de overgang naar volwassenheid. De jeugdbeschermer informeert het lokale (wijk)team wanneer de jeugdige 16,5 jaar is. Ook zorgt de jeugdbeschermer dat de nodige zaken geregeld zijn, zoals een DigiD, (zorg)verzekering, uitkeringen, toeslagen en Wmo, Wlz, pgb, et cetera.

Voor een soepel lopend toeleidingsproces is een goedgeorganiseerde aanmeldroute randvoorwaardelijk. Wanneer er een duidelijke aanmeldroute is waarbij in gezamenlijkheid met jeugdigen, ouders, het lokale team (indien al betrokken) is besloten over de in te zetten hulp en ondersteuning kan de toeleiding sneller gaan. Soms is regionale samenwerking nodig om passende hulp te bieden. Daarvoor zijn regionale expertteams (42) voor jongeren met complexe problematiek en (bovenregionale) expertteams (8) opgericht die kunnen adviseren, hulp kunnen organiseren en ervoor zorgen dat kennis vanuit verschillende domeinen gebundeld wordt.

In de huidige praktijk lopen jeugdbeschermers er tegenaan dat de noodzakelijke hulp niet of niet tijdig beschikbaar is. Dit kan komen doordat de passende hulp niet voldoende is ingekocht of omdat de gemeente verzoekt om het besluit te heroverwegen. Ook is het mogelijk dat behandelaren de besluiten van jeugdbeschermers willen heroverwegen. De praktijk is momenteel zo dat lang niet altijd passende hulp voorhanden is en dat gezinnen met wachtlijsten te maken hebben. De inspectie heeft aangekaart dat te veel gezinnen waar sprake is van een beschermingsmaatregel te lang moeten wachten en gemeenten en GI's aangespoord om sneller passende hulp te organiseren. Daarbij heeft de IGJ vanwege aanhoudende problematiek op dit punt een norm gesteld dat er op z'n minst binnen drie maanden na het

opleggen van de maatregel passende hulp voor de jeugdige moet zijn gestart, maar zoveel eerder als de jeugdbeschermer en betrokkenen noodzakelijk achten gezien de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging/recidiverisico van de jeugdige²¹. Dit samenvattend kwaliteitskader volgt de IGJ hierin en bestendigt dit als veldnorm.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd hanteert de volgende operationalisatie:

Er is sprake van **passende hulp** wanneer hulpverleners hulp bieden die aansluit bij de problematiek, ontwikkelingsbehoefte en mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders. Daarnaast is de hulp bij een jeugdbeschermingsmaatregel passend wanneer professional(s) kunnen toelichten en ouders/jeugdige ervaren dat de hulp bijdraagt aan het opheffen van de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging, respectievelijk verminderen van het recidiverisico. De hulp is passend als deze overeenkomt met het plan, dat een gedragen koers bevat. De hulp is ook passend als blijkt dat professional en gezin het ingezette alternatief passend vinden.

De hulp is **tijdig** wanneer binnen drie maanden na het uitspreken van de maatregel passende hulp is ingezet, of zoveel eerder als de jeugdbeschermer en betrokkenen noodzakelijk achten gezien de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging/het recidiverisico van de jeugdige. De inspecties hanteren wat betreft de termijn hierbij het principe 'comply or explain'. De hulp is niet gestart als na de intake de jeugdige/gezin op een wachtlijst terecht komt. Indien het kind/gezin heeft moeten wachten op passende hulp, maar deze is in de doorbraakaanpak tot stand gekomen, dan beoordelen de inspecties dit positief.

Wanneer de benodigde hulpverlening beschikbaar is in de jeugdhulpregio, is het in de meeste gevallen minder gecompliceerd om de jeugdige op de juiste plek te plaatsen. Maar, wanneer er een plek beschikbaar is in de jeugdhulpregio, is het alsnog niet altijd eenvoudig voor de jeugdbeschermer om de jeugdige snel te plaatsen. Zo voert de jeugdbeschermer telefonische gesprekken en is er in sommige gevallen veel contact nodig met de aanbieder rondom de aanmelding inclusief bijbehorende administratieve lasten.

Wanneer de benodigde hulpverlening niet beschikbaar is (binnen de jeugdhulpregio) of niet is ingekocht door de gemeente, komt de tijdigheid van het inzetten van de passende hulp onder druk te staan. Wanneer er geen passend zorgaanbod beschikbaar is door bijvoorbeeld wachtlijsten of personeelstekort, heeft de jeugdbeschermer de mogelijkheid om overbruggingszorg in te zetten, tot het moment dat het juiste aanbod wel beschikbaar is. De jeugdbeschermer bepaalt welke overbruggingszorg passend is en overlegt hiertoe met het college van de gemeente. Bij overbruggingszorg gelden dezelfde uitgangspunten als bij de bepaalde jeugdhulp, zoals beschreven in de eerste alinea's van paragraaf 5.2.1 (tijdige passende hulp voor de jeugdige).

De jeugdbeschermer houdt regie en waakt erover dat de benodigde zorg, die noodzakelijk is in aanvulling op zijn eigen inzet, gevonden wordt. Het kan gaan over jeugdzorg (pleegzorg, jeugd-ggz, et cetera) maar ook om hulp voor de ouder(s). De jeugdbeschermer ziet erop toe dat de gemeente een beschikking afgeeft en stemt het plan van aanpak af met de aanbieder die de passende hulp levert of gaat leveren. Zo kan er passend hulpaanbod (maatwerk) georganiseerd worden. Dit is een cruciale activiteit in de uitvoering van een maatregel door de GI. Het kan voorkomen dat in deze afstemming de aanbieder concludeert dat hij de gevraagde hulp niet kan bieden, of niet de juiste omstandigheden kan organiseren. Dan moet de jeugdbeschermer actie ondernemen om een alternatief te vinden. Uiteraard heeft de jeugdbeschermer hier de andere ketenpartners en zorgaanbieders voor nodig, om gezamenlijk (of idealiter vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid) een passend alternatief te vinden. Gemeenten dienen (naar aanleiding van de doorbraakaanpak) een opschaal/escalatieroute te hebben georganiseerd, waarbij alle relevante partijen (jeugdprofessionals, zorgaanbieders, GI's) betrokken zijn en op de hoogte zijn van deze route. Wanneer het op gemeentelijk niveau niet lukt om passende hulp tijdig en adequaat te organiseren, kunnen de eerdergenoemde

²¹ <https://www.igj.nl/publicaties/rapporten/2021/07/05/kwetsbare-kinderen-onvoldoende-bescherm-d-landelijk-rapport-2021-vervolgtoezicht>

regionale expertteams ingezet worden. Deze teams hebben als taak om voor jeugdigen tijdig passende hulp te organiseren, ongeacht de complexiteit van de zorgvraag en wachtlijsten bij jeugdhulpaanbieders (inclusief Jeugd-ggz).

5.2.2 *Passende hulp voor het gezin*

Ten behoeve van het verbeteren van de acute en/of structurele veiligheid van de jeugdige, kan het nodig zijn om hulpverlening in te zetten voor ouders of andere gezinsleden. Dit kan allerlei soorten hulp betreffen, van zorg (verslavingszorg, ggz, et cetera) tot schuldhulpverlening, Wmo et cetera. De jeugdbeschermer speelt een rol bij het bepalen van deze hulp, maar is geen wettelijk verwijzer voor al deze vormen van hulp en ondersteuning. De jeugdbeschermer heeft in dezen meer een rol als casusregisseur in alle hulp die aan het gezin wordt geboden.

Ouders motiveren richting hulpverlening

Wanneer in het plan van aanpak is vastgesteld dat andere gezinsleden (inclusief ouders) hulp of zorg nodig hebben, speelt de jeugdbeschermer een rol bij het motiveren van ouders en hen te bewegen richting deze hulpverlening. Zoals hierboven is genoemd, kan er hulpverlening voor de ouders nodig zijn om de veiligheid van de jeugdige te bevorderen. Wanneer de hulpverlening is opgestart, is het belangrijk dat de jeugdbeschermer blijft afstemmen met de ouders over de behoeften die zij hebben. Afstemming met de ouders over welke behoeften zij gedurende het traject hebben, hoort hierbij.

Samenwerking ouders en hulpverleners stimuleren

Wanneer ouders hulpverlening ontvangen, is er samenwerking nodig tussen ouders en hun hulpverleners, evenals samenwerking met hulpverleners van de jeugdige. De jeugdbeschermer spant zich in om deze samenwerking te stimuleren. Belangrijk is dat het plan van aanpak zo veel mogelijk in samenspraak met de ouders is ontwikkeld (zie vorige fase) en dat de jeugdbeschermer in de relatie met de ouders de gedragenheid zo veel mogelijk in stand houdt en/of verbetert.

5.2.3 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van hulp en ondersteuning. Gemeenten hebben de (zorg)plicht om (jeugd)hulp en ondersteuning te bieden en te financieren. Gemeenten maken het aanbod van de gecontracteerde jeugdhulpaanbieders ('de sociale kaart') inzichtelijk en stellen dit beschikbaar aan de GI ten behoeve van het tijdig kunnen vinden van passende hulp. Gemeenten stemmen met andere partijen zoals GI's af welk (type) hulp gewenst is, zodat dit ingekocht kan worden. Daarnaast zijn gemeenten op basis van hun zorgplicht verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van overbruggingszorg, mocht de passende hulp niet (snel genoeg) beschikbaar zijn;
- b. Jeugdbeschermers en gemeenten overleggen over de in te zetten hulp. Wanneer (een deskundige van) de gemeente en de jeugdbeschermers op de juiste wijze samen optrekken, kan dit meerwaarde hebben, bijvoorbeeld wanneer de deskundige al bij het gezin betrokken is geweest. Zo kan er gemakkelijker overeenstemming worden gevonden, al wordt overeenstemming met de gemeente niet geëist, omdat het uiteindelijk de GI is die de wettelijke verantwoordelijkheid heeft om de door de rechter opgedragen maatregel uit te voeren. Het heroverwegen van verwijzingen van jeugdbeschermers door de gemeente kan zorgen voor vertraging. Gemeenten zouden de verwijzingen niet ter discussie moeten stellen en overleg over noodzakelijke hulp mag niet ingegeven zijn door (financiële) tekorten²²;
- c. Jeugdhulpaanbieders zetten de expertise in om te besluiten of de bepaalde hulpverlening het best passend is. Wanneer er sprake is van een wachtlijst, denkt de jeugdhulpaanbieder mee over een alternatief of overbruggingszorg. Ook houden professionals van de jeugdhulpaanbieders de jeugdbeschermer op de hoogte van de voortgang en de mate waarin de hulp blijft aansluiten bij de hulpvraag van de jeugdige;

²² Zie ook Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Toezicht bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering, IGJ en JenV, 2019.

- d. Jeugdzorgaanbieders en jeugdbeschermer dienen af te stemmen over de doelen die de aanbieder opstelt en de doelen die in het plan van aanpak zijn opgesteld;
- e. Jeugdhulpaanbieders dienen informatie te delen met de jeugdbeschermer over welke hulp zij bieden en hoe de hulpverlening verloopt ten behoeve van de regio/rol van de jeugdbeschermer.
- f. Juristen en gedragsdeskundigen: Juristen en gedragsdeskundigen hebben een adviserende rol en zij zijn een vraagbaak voor (juridische) vragen.

5.2.4 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Het IVRK stelt dat elke jeugdige het recht heeft zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening. De Jeugdwet differentieert de wijze waarop jeugdigen bij de besluitvorming betrokken zijn naar leeftijd. Het IVRK is echter leidend, dus elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven en gehoord te worden, ongeacht zijn leeftijd. Is een jeugdige jonger dan zestien jaar, dan hebben ouders recht op informatie, recht op inzage en recht om hun mening te geven. Voor de behandeling van jeugdigen tussen twaalf en zestien jaar is zowel instemming van de ouders als de jeugdige nodig	Internationaal verdrag, wettelijke norm	IVRK, Jeugdwet. Zie ook de Richtlijn: uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming
De jeugdhulpaanbieder en de GI verlenen verantwoorde hulp, waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder (artikel 4.1.1, lid 1)	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 4.1.1
Een GI biedt geen jeugdhulp aan	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 3.2
De GI bepaalt of en, zo ja, welke jeugdhulp is aangewezen bij de uitvoering van de kindbeschermsmaatregel of jeugdreclassering. Zij overlegt hiertoe met het college van de gemeente waar de jeugdige zijn woonplaats heeft	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 3.5.1
Het college is ten behoeve van een jeugdige die zijn woonplaats heeft binnen zijn gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de kindbeschermsmaatregelen, van de jeugdreclassering en van de jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing, hetgeen in ieder geval inhoudt dat het college voorziet in een toereikend aanbod van GI's en de	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 2.4

jeugdhulp inzet die de GI nodig acht bij de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel		
Het college is er in ieder geval verantwoordelijk voor dat er een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod is om aan de taken bedoeld in artikelen 2.2, 2.3 en 2.4 te kunnen voldoen	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 2.6
Bij het beslissen over hulp spelen inhoudelijke overwegingen een rol, maar ook het proces is van groot belang. Evidence-based beslissingen zijn gebaseerd op: a. Wetenschappelijke kennis over wat werkt; b. Systematische praktijkkennis van de hulpverlener; c. En de voorkeur van ouders en/of jeugdige.		Richtlijn: samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
Tijdige inzet van passende hulp die leidt tot het opheffen van de ontwikkelingsbedreiging, respectievelijk het verminderen van het recidiverisico De hulp is tijdig wanneer binnen drie maanden na het uitspreken van de maatregel passende hulp is ingezet, of zoveel eerder als de jeugdbeschermer en betrokkenen noodzakelijk achten gezien de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging/het recidiverisico van het kind. De inspecties hanteren wat betreft de termijn hierbij het principe 'comply or explain'. De hulp is niet gestart als na de intake het kind/gezin op een wachtlijst terechtkomt. Indien het kind/gezin heeft moeten wachten op passende hulp, maar deze is in de doorbraakaanpak tot stand gekomen, dan beoordelen de inspecties dit positief	Veldnorm	Norm van dit kwaliteitskader naar aanleiding van de 'norm' van de IGJ hierover

5.2.5 Aandachtspunten, agenda

- a. Een belangrijk aandachtspunt is om duidelijkheid te hebben over wie verantwoordelijk is voor het vinden van de passende hulp voor de jeugdige (en ouders). Volgens de Jeugdwet is dit de verantwoordelijkheid van de gemeente. In de praktijk is het niet altijd duidelijk waar de verantwoordelijkheid van de GI eindigt. De jeugdbeschermer ziet het belang van het tijdig inzetten van hulp, die helaas niet altijd meteen beschikbaar is. Dit leidt ertoe dat jeugdbeschermers taken op zich nemen, die wettelijk niet behoren tot het werk van de GI's, zoals het organiseren van de passende hulp voor de jeugdige. Jeugdbeschermers kunnen ervoor kiezen om zelf jeugdhulpaanbieders te contacten en om zich in te zetten om de jeugdige snel en binnen de regio te kunnen plaatsen. Jeugdbeschermers zijn dan bezig met het benaderen van jeugdhulpaanbieders (telefonisch of via e-mail), het invullen van de benodigde formulieren, toewijzingen versturen en uiteindelijk alle zaken regelen wanneer de jeugdbeschermer een geschikte plek voor de jeugdige heeft gevonden. In sommige regio's wordt er gewerkt

met een team dat alle aanvragen voor specialistische hulp coördineert. Ook kan een jeugdbeschermer ervoor kiezen om het regionale expertteam te betrekken. Deze teams kunnen helpen om passende zorg en hulp te organiseren, hoe complex de situatie ook is. Een belangrijk punt is dus dat gemeenten en GI's het gesprek voeren over waar de taken en verantwoordelijkheden van de jeugdbeschermer ophouden;

- b. Aansluitend hierop zouden gemeenten en GI's meer samen kunnen optrekken in wat zij nodig achten in de regio. Bijvoorbeeld welke hulp er ingekocht moet worden en de toegankelijkheid en beschikbaarheid hiervan. Een gezamenlijke visie van gemeenten en GI's over hoe ze hierin samen kunnen optrekken, is belangrijk voor een goed functionerend stelsel;
- c. In de werkwijzen van verschillende organisaties die in de jeugdbeschermingsketen een rol spelen, is niet altijd evenveel uniformiteit in de werkwijzen. Een belangrijk voorbeeld hiervan zijn de formulieren die verschillen tussen de verschillende organisaties. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming streeft ernaar om in de toekomst meer eenvoud te organiseren rondom de werkprocessen en bijbehorende bureaucratie;
- d. In de huidige praktijk wordt er nog veel gewerkt vanuit een zogenaamd 'estafettemodel'. Hiermee wordt bedoeld dat meerdere organisaties schakels achter elkaar zijn en na elkaar aan zet zijn. De ambitie is om vanuit een teammodel te gaan werken. Verantwoordelijkheden en kennis die bij verschillende organisaties liggen, worden samengevoegd, zodat hulptrajecten sneller kunnen worden opgestart, sneller verlopen en het voor gezinnen helderder is waar zij aan toe zijn.

6 Regie houden op de voortgang van het beoogd resultaat

6.1 Inleiding

In de fase waarin de jeugdhulpverlening is opgestart en de taak van de jeugdbeschermer voornamelijk het regie houden op de voortgang van het beoogde resultaat is, gaat het voornamelijk om het voeren van casemanagement. Het voortdurend volgen en evalueren (monitoren) van het proces, de samenwerkingsrelaties en de resultaten helpen om een positief resultaat te behalen.

De doelen van de fase waarin er regie gehouden wordt op de voortgang op het beoogde resultaat zijn:

- a. Borgen dat er wordt gewerkt aan de doelen in het plan van aanpak;
- b. De hulp die in het gezin wordt ingezet is goed op elkaar afgestemd;
- c. De jeugdbeschermer blijft in contact met jeugdige en ouders en houdt zicht op de veiligheid;
- d. De jeugdbeschermer bevordert de gezinsband tussen de ouders en de jeugdige.

6.2 Borgen dat wordt gewerkt aan de doelen in het plan van aanpak en zicht houden op de voortgang

Deze fase begint als er een plan van aanpak ligt en duidelijk is aan welke doelen gewerkt moet worden. De rechter heeft een beschermingsmaatregel uitgesproken, het is aan de jeugdbeschermer om te bewaken dat deze maatregel wordt uitgevoerd. In deze fase is het aan de jeugdbeschermer om zicht te houden op de ontwikkeling en veiligheid van de jeugdige, wat er gebeurt in het gezin en in de voortgang die wordt geboekt op de in het plan van aanpak gestelde doelen. Met dit inzicht kan de jeugdbeschermer tijdig vaststellen of doelen zijn behaald, of de benodigde hulp nog wel adequaat wordt geboden, maar ook of de gestelde doelen nog actueel zijn dan wel moeten worden bijgesteld. Het plan van aanpak dient altijd up-to-date te zijn en de ouders en jeugdigen blijven hiervan goed op de hoogte. De jeugdbeschermer bewaakt dus de voortgang en komt in actie als de voortgang uitblijft.

6.2.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

De jeugdbeschermer houdt zicht op de voortgang van de doelen uit het plan van aanpak. Wanneer de uitvoering van het plan stagneert, moet er worden bijgestuurd. Dat kan richting gezin, maar ook richting hulpverleners. Waar nodig stelt de jeugdbeschermer de doelen bij en stemt met de jeugdhulpprofessional af welke hulpverlening er ingezet dient te worden. De voortgang wordt ook periodiek in een MDO van de GI of casuïstiekbespreking besproken en daar komen eventuele kernbesluiten aan de orde.

Bij een uithuisplaatsing van een jeugdige biedt de richtlijn Uithuisplaatsing een belangrijke standaard en geldt daarmee als uitgangspunt voor het handelen van de jeugdbeschermer. Gedurende de uithuisplaatsing onderzoekt de jeugdbeschermer of het kind terug naar huis kan en wordt een perspectiefbesluit genomen. Een uithuisplaatsing is namelijk een tijdelijke maatregel en altijd zo kort mogelijk doch zo lang als noodzakelijk. Als een thuisplaatsing niet meer mogelijk blijkt en de termijn van onzekerheid die de jeugdige kan overbruggen verstrijkt (aanvaardbare termijn²³), moet de GI een beslissing nemen over het vervolg. In de praktijk heet dit het perspectiefbesluit of opvoedbesluit. De GI moet dan concreet en feitelijk kunnen onderbouwen dat de ouders de opvoedverantwoordelijkheid niet kunnen dragen. Vervolgens moet de GI beoordelen, als de jeugdige niet terug naar huis kan of in het vrijwillig kader het verblijf van de jeugdige elders kan worden voortgezet, of dat binnen de ots moet, of dat het advies is dat het gezag zou moeten

²³ De term aanvaardbare termijn wordt genoemd in de artikelen over ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing in het BWB1. Er is momenteel veel discussie over de interpretatie van de term aanvaardbare termijn. [Aanvaardbare termijn wordt momenteel in de richtlijn uithuisplaatsing herzien.](#)

worden beëindigd. Het perspectiefbesluit is een intern besluit van de GI, dat niet is vastgelegd in de wet²⁴. De Raad voor Rechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) adviseert om het perspectiefbesluit beter met rechtswaarborgen te omkleden. Los van eventuele extra rechtswaarborgen moet het perspectiefbesluit als kernbesluit altijd in samenspraak met een gedragsdeskundige in een MDO of casuïstiekbespreking worden genomen.

In dit overleg wordt (ook) de hulpverlening aan het gezin geëvalueerd en wordt gesproken over het vervolg van de uithuisplaatsing. De verantwoordelijke jeugdbeschermer legt een voorstel met betrekking tot het perspectief voor aan de deelnemers van het overleg. Indien de minderjarige uit huis is geplaatst in een pleeggezin, adviseert de pleegzorgwerker de GI in de besluitvorming. Het is cruciaal dat ouders en jeugdigen in het beslisproces goed worden meegenomen en hierover geïnformeerd. De professionele richtlijn Uithuisplaatsing gaat uitgebreid in op de besluitvorming bij uithuisplaatsingen.

6.2.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Jeugdhulpverlening deelt gevraagd en ongevraagd benodigde informatie met de jeugdbeschermer over de voortgang van de hulpverlening;
- b. Hulpverlening betrokken bij het gezin, anders dan hulpverlening vallend onder de Jeugdwet, deelt gevraagd en ongevraagd informatie die noodzakelijk kan worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Informatie die betrekking heeft op de doelen van het plan van aanpak kan worden gezien als 'noodzakelijk', omdat de jeugdbeschermer moet kunnen oordelen of doelen al dan niet worden behaald en of hij een onderbouwd verzoek tot beëindiging dan wel verlenging van de maatregel bij de rechter moet indienen;
- c. Ouders zijn transparant en eerlijk over de voortgang op de doelen die worden nagestreefd;
Juristen en gedragsdeskundigen: Juristen en gedragsdeskundigen hebben een adviserende rol en zij zijn een vraagbaak voor (juridische) vragen.

6.2.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Algemene normen met betrekking tot de (uitvoering) van jeugdhulp uit de Jeugdwet zijn van toepassing op deze fase	Wettelijke normen	Jeugdwet, Besluit Jeugdwet
Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen, welke inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, verstrekken de GI die de ondertoezichtstelling uitvoert, deze inlichtingen desgevraagd of kunnen deze inlichtingen uit eigen beweging aan de GI verstrekken, zonder toestemming van de betrokkenen en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.11 lid 4

²⁴ <https://www.rsj.nl/documenten/rapporten/2021/01/14/het-perspectiefbesluit-in-de-jeugdbescherming>

De jeugdhulpverlener draagt zorg, dat aan anderen dan de betrokkene geen inlichtingen over de betrokkene dan wel inzage in of afschrift van het dossier worden verstrekt dan met toestemming van de betrokkene. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van een ander niet wordt geschaad. De verstrekking geschiedt zonder inachtneming van beperkingen, indien het bij of krachtens de wet bepaalde daartoe verplicht	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.11 lid 1 en 2
Eisen met betrekking tot de kwaliteit van besluitvorming en eisen aan het dossier	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 6.1.13 en artikelen uit 7.3
Gedeelde besluitvorming (onder andere bij bijstellen van doelen)	Wettelijke norm en professionele richtlijnen	Jeugdwet artikel 4.1.3 Richtlijnen: uithuisplaatsing, crisisplaatsing, samen beslissen over passende hulp
Zorgvuldig proces bij beslissingen omtrent uithuisplaatsingen, inclusief de relevante afwegingen en criteria	Professionele richtlijn	Richtlijn uithuisplaatsing
Voorzie het perspectiefbesluit van een motivering, waarbij de belangen van ouders en kind zorgvuldig zijn afgewogen. Waarborg in de procedure het recht van de ouders en het kind om gehoord te worden	Aanbeveling	RSJ en de eindevaluatie Herziening Kinderbeschermingsmaatregelen

6.2.4 Aandachtspunten, agenda

Voor dit doel in deze fase zijn geen specifieke aandachtspunten naar voren gekomen tijdens de ontwikkeling van dit document. Het enige punt van aandacht heeft betrekking op het in beeld kunnen krijgen van de situatie van de ouders en de hulp die op (een van) de ouders is ingezet. Om zicht te krijgen op de voortgang van doelen die betrekking hebben op de ouders, is de jeugdbeschermer afhankelijk van de informatie vanuit de ouders en hulpverleners. In de praktijk kan hier een spanningsveld bestaan waarbij de jeugdbeschermer niet alle relevante informatie heeft en daarmee niet goed kan oordelen wat de status is op bepaalde doelen.

6.3 De hulp die in het gezin wordt ingezet is goed op elkaar afgestemd

De jeugdbeschermer is de 'linking pin' voor het gezin met andere betrokken hulpverleners en instanties en is verantwoordelijk voor de hulp die het gezin inclusief de jeugdige ontvangt. Verschillende hulpverleners hebben zicht op een deel van de situatie, de jeugdbeschermer brengt alle 'stukjes informatie' samen en houdt het overzicht (zie vorig doel). Het is van belang dat de jeugdhulp die in het gezin wordt ingezet op elkaar afgestemd is, dat samenwerking tot

stand komt en dat hulpverleners niet langs elkaar heen werken of onnodig op elkaar wachten. Alleen dan kan de hulpverlening effectief en doelmatig zijn.

6.3.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

De jeugdbeschermer voert de regie over de samenwerking en afstemming tussen betrokken hulpverleners. De jeugdbeschermer organiseert overleggen met gezinsleden, hun netwerk en de betrokken hulpverleners en instanties. Waar nodig vindt er multidisciplinaire, intercollegiale afstemming plaats om gezamenlijk tot de juiste inzichten te komen. De jeugdbeschermer werkt domeinoverstijgend en integraal. Ook evaluatie en reflectie bij (complexe) casussen is een onderdeel van het werk van de jeugdbeschermer.

De jeugdbeschermer zorgt ervoor dat er afstemmingsmomenten en evaluatiemomenten met de ouders, jeugdigen en betrokken hulpverlening plaatsvinden. Regelmatig contact en evaluatie met ouders en de jeugdige draagt bij aan gedeelde besluitvorming en helpt om positieve resultaten te bereiken. De jeugdbeschermer houdt zicht op hoe de ouders en jeugdige de samenwerking met de jeugdzorgprofessional en het hulpverleningsproces ervaren en in hoeverre zij resultaten zien.

6.3.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Jeugdhulpverlening deelt benodigde informatie met de jeugdbeschermer over de voortgang van de hulpverlening;
- b. Andere hulpverleners stemmen hun hulp af met andere hulpverleners die in het gezin actief zijn.

6.3.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Algemene normen met betrekking tot de (uitvoering) van jeugdhulp uit de Jeugdwet zijn van toepassing op deze fase	Wettelijke normen	Jeugdwet, Besluit Jeugdwet
Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen, welke inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, verstrekken de GI die de ondertoezichtstelling uitvoert, deze inlichtingen desgevraagd of kunnen deze inlichtingen uit eigen beweging aan de GI verstrekken, zonder toestemming van de betrokkenen en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.11 lid 4

De jeugdhulpverlener draagt zorg, dat aan anderen dan de betrokkene geen inlichtingen over de betrokkene dan wel inzage in of afschrift van het dossier worden verstrekt dan met toestemming van de betrokkene. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van een ander niet wordt geschaad. De verstrekking geschiedt zonder inachtneming van beperkingen, indien het bij of krachtens de wet bepaalde daartoe verplicht	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.11 lid 1 en 2
In deze fase zijn, mede afhankelijk van de situatie en het type hulp dat wordt ingezet verschillende professionele richtlijnen van toepassing	Professionele richtlijnen	Verschillende professionele richtlijnen
Gedeelde besluitvorming	Wettelijke norm en professionele richtlijnen	Jeugdwet artikel 4.1.3 Richtlijnen: Uithuisplaatsing Crisisplaatsing Samen beslissen over passende hulp
De raad voor de kindbescherming en de gecertificeerde instelling zijn verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 3.3
Feiten zijn volledig en naar waarheid aangevoerd	Richtlijnen	Verschillende veldnormen, zoals Richtlijn 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren', Actieplan feitenonderzoek, beroepscode art 12 e.v.
Privacy reglement GI's	Richtlijn	Jeugdzorg Nederland
Uitgangspunten en wat er verder nodig is voor goed feitenonderzoek ²⁵	Aanbeveling	NJi

²⁵ <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/hoe-doe-je-goed-feitenonderzoek>

6.3.4 Aandachtspunten en agenda

Voor dit doel in deze fase zijn geen specifieke aandachtspunten naar voren gekomen tijdens de ontwikkeling van dit document. AVG-wetgeving en specifieke privacybepalingen in de Jeugdwet kan mogelijk botsen met het doel om de hulpverlening afgestemd te kunnen krijgen als hulpverleners van mening zijn dat bepaalde informatie niet gedeeld kan of mag worden. Welke informatie noodzakelijk is voor de uitvoering van de kindbeschermsmaatregel kan per casus verschillen en is afhankelijk van de professionele inschatting van de hulpverleners. Hier kan in de praktijk spanning ontstaan. Het privacyreglement gecertificeerde instellingen is van toepassing op alle vormen van ondersteuning door de GI. Het reglement geeft duidelijkheid over de wijze waarop de GI met persoonsgegevens omgaat. Ook kan afgestemde hulpverlening niet goed tot stand komen doordat hulpverleners niet de ruimte en tijd ervaren om af te stemmen met andere hulpverleners en met de jeugdbeschermer.

6.4 Contact/relatie met ouders en jeugdige onderhouden en zicht hebben en houden op de veiligheid van het kind

Ook in deze fase is het cruciaal dat de relatie tussen ouders en de jeugdige en de jeugdbeschermer wordt onderhouden. Om zo veel mogelijk gedragen besluitvorming te realiseren (bijvoorbeeld ook richting het einde van het jeugdbeschermingstraject), is het belangrijk dat de ouders aangehaakt zijn en blijven bij overleggen tussen hulpverleners over het gezin en dat ouders op de hoogte blijven van ontwikkelingen die het gezin en de jeugdige aangaan. Tegelijkertijd is contact met het gezin belangrijk voor de jeugdbeschermer om een goed beeld te houden van de actuele en structurele veiligheid. Dit doel over contact met het gezin hangt dus sterk samen met de andere doelen die in dit hoofdstuk beschreven staan.

6.4.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

De jeugdbeschermer blijft gedurende het hele traject investeren in de relatie met het gezin; de ouders en het kind zelf. Door aan de relatie te blijven werken, wordt tevens de vertrouwensband onderhouden. Door in contact te blijven met het gezin houdt de jeugdbeschermer ook zicht op de (veiligheid)situatie in het gezin en zicht op de voortgang op de doelen (een van de andere doelen in dit hoofdstuk). De jeugdbeschermer acteert direct wanneer er sprake is van acute onveiligheid. De jeugdbeschermer betreft de ouders ook bij belangrijke besluitvorming, bijvoorbeeld in overleggen met (andere) professionals die gaan over de situatie in het gezin. Om een goed beeld te houden van de actuele en structurele veiligheid blijft de jeugdbeschermer tevens in contact met het (in)formele netwerk van het gezin.

In deze fase van de kindbeschermsmaatregel, maar ook in de fases hiervoor en erna, kan er sprake zijn van een escalatie in de relatie tussen ouder(s) en jeugdbeschermer. Dit kan ook zijn als er zorgen bij de ouders zijn over het (professioneel) handelen van de jeugdbeschermer, of als ouders het niet eens zijn met (nieuwe) beslissingen of beoordelingen van de jeugdbeschermer. Dit onderstreept het belang van zorgvuldigheid in het handelen en in de communicatie van de jeugdbeschermer (oftewel het belang van de kwaliteit van het werk). Een escalatie in de relatie tussen ouder(s) en jeugdbeschermer kan leiden tot klachtenprocedures of rechtszaken geïnitieerd door de ouders. De jeugdbeschermer heeft een belangrijke rol in dergelijke procedures en zaken en dient hierin professioneel te handelen en toe te werken naar herstel van de relatie met de ouders.

6.4.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

- a. Dit doel gaat over de relatie tussen het gezin en de jeugdbeschermer. De jeugdbeschermer heeft vanuit zijn taak en professe hierin een belangrijke verantwoordelijkheid. Dat betekent ook dat ouders voor zover zij kunnen hierin ook een verantwoordelijkheid hebben. Als er een kindbeschermsmaatregel is uitgesproken door de rechter, moeten ouders weten waar zij aan toe zijn als het gaat om wat er nodig is om de kindbeschermsmaatregel te kunnen stoppen (zie ook de fase instroom en plan van aanpak) maar ook wat er van elkaar (wederzijds) mag worden verwacht;
- b. Hulpverleners die betrokken zijn bij het gezin waar een kindbeschermsmaatregel van toepassing is, delen informatie die noodzakelijk is voor de uitvoering van deze maatregel. Het gaat bij dit doel specifiek om informatie

over de veiligheidssituatie van de jeugdige en het gezin, zodat de jeugdbeschermer hiervan altijd een actueel beeld heeft.

6.4.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
Gedeelde besluitvorming	Wettelijke norm en professionele richtlijnen	Jeugdwet artikel 4.1.3 Richtlijnen: uithuisplaatsing, crisisplaatsing, samen beslissen over passende hulp
Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een onder toezicht gestelde minderjarige, diens verzorging en opvoeding of de persoon van een ouder of voogd betreffen, welke inlichtingen noodzakelijk kunnen worden geacht voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, verstrekken de GI die de ondertoezichtstelling uitvoert, deze inlichtingen desgevraagd of kunnen deze inlichtingen uit eigen beweging aan de GI verstrekken, zonder toestemming van de betrokkenen en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.11 lid 4
Eisen met betrekking tot de kwaliteit van besluitvorming en eisen aan het dossier	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 6.1.13 en artikelen uit 7.3
Uitgangspunten en wat er verder nodig is voor goed feitenonderzoek ²⁶	Aanbeveling	NJi

²⁶ <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/hoe-doe-je-goed-feitenonderzoek>

6.4.4 *Aandachtspunten, agenda*

De verschillende professionele richtlijnen benadrukken het belang van (het onderhouden van) een goede relatie tussen hulpverlener en ouders (en jeugdige) en de betrokkenheid van hen bij de besluitvorming. In het gedwongen kader kunnen besluiten noodzakelijk zijn waar ouders niet achter kunnen staan, waardoor er al snel spanning staat op de relatie tussen jeugdbeschermer en ouders. De professionele richtlijnen geven weliswaar een richting, maar er zijn geen specifieke situaties uitgewerkt waarin ouders niet mee willen werken en er geen sprake is van een relatie. Professionals zoeken houvast in dergelijke situaties. Het veld kan met elkaar afspraken maken om tot meer houvast in dergelijke situaties te komen. Dit kan eraan bijdragen dat het voor de jeugdbeschermer maar ook voor andere partijen duidelijk wordt wat er van een jeugdbeschermer in dergelijke situaties mag worden verwacht. Hoeveel en hoelang moet een jeugdbeschermer hierin blijven investeren?

Een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van besluitvorming is een gedegen onderbouwing, zo veel mogelijk op basis van feiten. Het is ook belangrijk dat de onderbouwing van besluiten goed is vastgelegd in het dossier. Er zijn wettelijke eisen aan het dossier, maar die zijn vrij algemeen van aard. Mede met het oog op de rechtspositie van ouders en jeugdigen is het van belang dat beter duidelijk wordt wat er van een dossier mag worden verwacht en dat hierover afspraken worden gemaakt. In het actieplan feitenonderzoek werken GI's, de RvdK, en het Landelijk Netwerk Veilig Thuis samen aan de verbetering van het feitenonderzoek in de jeugdbescherming. Doel van het actieplan is tot een heldere en eenduidige basis voor goed feitenonderzoek en onderbouwde besluiten te komen. Dit actieplan kan dus meer houvast opleveren voor professionals (en ouders en kind) als het gaat om de kwaliteit van het feitenonderzoek.

6.5 *De jeugdbeschermer bevordert de gezinsband tussen de ouders en de jeugdige*

Bij de uitvoering van een ondertoezichtstelling is een belangrijk doel dat de gezinsband tussen de (de met het gezag belaste) ouders en de jeugdige wordt bevordert. In z'n algemeenheid draagt een goede band tussen ouders en jeugdige bij aan de mogelijkheden om een kindbeschermingsmaatregel te kunnen beëindigen. Er kunnen ook allerlei situaties zijn die deze band onder druk kunnen zetten en het bevorderen van deze band betekent niet dat het belang van het kind daarin niet wordt meegewogen. Het bevorderen van de gezinsband kent zijn grenzen indien hierdoor de rechten van het kind worden geschonden. Een groot deel van de kinderen met een kindbeschermingsmaatregel heeft gescheiden ouders en het komt geregeld voor dat de ouders op gespannen voet met elkaar leven of zelfs in een 'vechtscheidings situatie' zitten. Complexe scheidingsproblematiek kan extra druk zetten op de band tussen een van de ouders en de jeugdige en ouderverstoting kan dan een reëel risico zijn.

Daarnaast kan er bij een kindbeschermingsmaatregel sprake zijn van een uithuisplaatsing. De jeugdige woont dan niet meer bij de ouder(s), maar bijvoorbeeld bij een pleeggezin, een gezinshuis of in een instelling. In deze situaties is het erg belangrijk dat de band tussen ouders en de jeugdige wordt bevordert. Een goede band tussen ouders en jeugdige is een belangrijke randvoorwaarde om een uithuisplaatsing te kunnen beëindigen (Richtlijn uithuisplaatsingen).

6.5.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

De jeugdbeschermer heeft oog voor de gezinsband tussen de jeugdige en de ouders en intervenueert als de relatie tussen (een van de) ouders en jeugdige onder druk komt te staan. Bij uithuisplaatsingen en bij complexe scheidingen werkt de jeugdbeschermer een omgangsregeling uit en zorgt ervoor dat deze uitgevoerd wordt. Ook kan de rechter een omgangsregeling vaststellen. In de huidige praktijk begeleiden jeugdbeschermers bezoeken tussen ouder(s) en jeugdige en dit kost vaak veel tijd. Het praktisch begeleiden en/of faciliteren van bezoek en contact is niet de verantwoordelijkheid van de professionals van de GI.

6.5.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Dat de jeugdbeschermer verantwoordelijk is voor het bevorderen van het contact tussen de ouders en de jeugdige en dat de jeugdbeschermer een omgangsregeling uitwerkt betekent niet dat de jeugdbeschermer

automatisch een omgangsregeling zelf moet uitvoeren. GI's en gemeenten maken afspraken over de uitvoering van omgangsregeling en/of het faciliteren hiervan. Die taak kan vervolgens bij de GI liggen, maar kan ook bij een andere partij of de gemeente zelf worden belegd. Bij het maken van afspraken hierover moet rekening worden gehouden met de plaats van ontmoeting (soms kan dat niet bij de ouder(s) thuis en ligt een 'neutraal' omgangshuis voor de hand) en met eventuele reistijd;

- b. Juristen: een jurist van de GI kan het verzoek dat de jeugdbeschermer heeft opgesteld toetsen. Niet alle verzoeken gaan altijd langs een jurist, dit is een werkafpraak van de GI. Ook heeft de jurist een adviserende rol en is hij of zij een vraagbaak voor juridische vragen;
- c. Gedragsdeskundige: een gedragsdeskundige wordt altijd betrokken bij kernbesluiten. Besluiten over al dan niet (adviseren tot) verlengen van een maatregel zijn kernbesluiten;
- d. Pleegouders en hulpverleners die betrokken zijn bij de jeugdige dragen bij aan het bevorderen van de band tussen ouders en jeugdige en werpen geen drempels op die het contact in de weg kunnen zitten.

6.5.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Jeugdigen hebben recht op contact met hun ouders	Internationale richtlijn	IVRK
De GI bevordert de gezinsband tussen de met het gezag belaste ouders of ouder en de minderjarige	Wettelijke norm	WBW Artikel 262
Begeleiding bij contact tussen ouders en kind bij uithuisplaatsing en bevorderen van terugplaatsen	Professionele richtlijn	Richtlijn uithuisplaatsing

6.5.4 Aandachtspunten, agenda

Het is een wettelijke norm dat de jeugdbeschermer het contact tussen ouders en jeugdige bevordert. Het is niet concreet gemaakt wat er wordt verstaan onder dit 'bevorderen' en waar de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer precies begint en waar deze ophoudt. Een aanbeveling aan het veld is om het 'bevorderen van de band' verder uit te werken en afspraken te maken over wie hierin welke verantwoordelijkheid heeft. Het uitvoeren van een omgangsregeling (bijvoorbeeld begeleiding bij bezoek) is onderdeel van het contractgesprek tussen gemeente en GI en deze prestatie moet expliciet onderdeel zijn van het contract.

7 Vervolg: afsluiten of verlengen

7.1 Inleiding

Tijdig beslissen over de beëindiging of verlenging van de kindbeschermingsmaatregel is noodzakelijk. Dit vraagt om kritische reflectie van de jeugdbeschermer (en andere professionals van de GI, zoals gedragsdeskundigen, of juristen), maar ook van ouders en jeugdigen zelf, op het hulpproces. De doelen die in het plan van aanpak gesteld zijn, zijn hierbij een belangrijk onderdeel. De jeugdbeschermer dient bij de kinderrechter een verzoek tot verlenging, of een verzoek tot een tussentijdse beëindiging van de maatregel in. Indien de GI voornemens is om de ots of uithuisplaatsing niet te verlengen of een uithuisplaatsing eerder te stoppen, informeert de GI de RvdK met dit voornemen (inclusief een verslag over het verloop van de ondertoezichtstelling), waarop de RvdK zijn wettelijke, toetsende taak uitvoert. Wanneer een GI een uithuisplaatsing na twee jaar verlengt, dient de GI eveneens advies te vragen aan de RvdK. Over het proces van deze verlengingen gedurende de toetsende taak, zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. De rechter besluit uiteindelijk of de ots en uithuisplaatsing worden verlengd.

Onderdeel van de door de GI voorgenomen beslissing over het al dan niet voortzetten van de maatregel (en het eventueel werken richting een gezagsbeëindigende maatregel) kan het perspectiefbesluit zijn (in het geval van uithuisgeplaatste kinderen). Het perspectiefbesluit heeft betrekking op de vraag of het uit huis geplaatste kind weer thuis kan wonen en verder opgroeien bij zijn ouders, of dat dit perspectief van het kind elders ligt.

De belangrijkste doelen van deze stap zijn:

- a. De jeugdbeschermer bereidt een weloverwogen en voor betrokken partijen goed navolgbaar besluit van de rechter voor (inclusief goede onderbouwing) of een maatregel kan worden afgesloten of moet worden verlengd;
- b. Bij het afsluiten van een maatregel de veiligheid en de inzet van passende hulpverlening borgen.

7.2 De jeugdbeschermer bereidt een weloverwogen en voor betrokken partijen goed navolgbaar besluit van de rechter voor (inclusief goede onderbouwing) of een maatregel kan worden afgesloten of moet worden verlengd

In deze stap kan een traject beëindigd worden of kan er een verlenging worden aangevraagd. Een maatregel kan worden afgesloten als het weer beter gaat met ouders en kinderen en zij zonder gedwongen hulp verder kunnen. Ook kan een jeugdbeschermer aangeven dat hij vindt dat verlenging nodig is. In het geval van een uithuisplaatsing kan op het eerder opgestelde perspectiefbesluit in het verzoek teruggevallen worden. Het perspectiefbesluit is een middel dat gebruikt kan worden om te bepalen of de situatie dusdanig veranderd is om tot het opstellen van een verzoekschrift voor verlenging of een tussentijdse beëindiging van de uithuisplaatsing over te gaan.

Cruciaal in deze stap is dat er een weloverwogen besluit genomen wordt over het al dan niet verlengen van een kindbeschermingsmaatregel en dat dit besluit goed is onderbouwd. Dit vereist goed doorlopen eerdere fases, inclusief gedegen dossiervorming. Ook in deze fase vraagt dit om een zorgvuldig doorlopen procedure. Hierin worden de jeugdige en ouders goed meegenomen en goed geïnformeerd.

7.2.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Wanneer een jeugdbeschermer het niet nodig acht een maatregel voort te zetten, wordt een ots afgesloten. Hierbij gebruikt de jeugdbeschermer de feiten over de mate waarin de opgestelde doelen bereikt zijn en (bij een uithuisplaatsing) het (indien aan de orde) eerder opgestelde perspectiefbesluit. Ook vindt er een eindgesprek plaats met de jeugdbeschermer, de ouders en de jeugdige. In dit gesprek wordt de ots nogmaals geëvalueerd en afgesloten. Bij het niet verlengen van de ots zijn ofwel de doelen bereikt, of accepteren de ouders de hulpverlening in het vrijwillig kader en is een gedwongen maatregel niet meer nodig. Wanneer een maatregel beëindigd wordt, houdt de

jeugdbeschermer zich bezig met het volledig maken van het dossier, zodat deze uiteindelijk gesloten kan worden. De jeugdbeschermer kan de jeugdige, indien nodig, nog adviseren over de noodzaak van hulp in een vrijwillig kader en ondersteunt de minderjarige bij het verkrijgen van deze zorg (zie paragraaf 7.3).

Wanneer de jeugdbeschermer besluit om een maatregel tussentijds te beëindigen, is het opstellen van een verzoekschrift een belangrijke activiteit. Bij het afsluiten van een ots informeert de GI dit voornemen inclusief een onderbouwing minimaal twee maanden voor het aflopen van de maatregel de RvdK hierover. De RvdK kan alsnog een verzoek tot verlenging bij de rechter indienen. Indien een jeugdbeschermer een ots wil verlengen, moet er acht weken voor het verlopen van de ots een verzoekschrift voor verlenging bij de rechter liggen (Procesreglement Civiel jeugdrecht, artikel 2.4.10). Daarvoor begint de jeugdbeschermer al met het voeren van gesprekken met ouders, het netwerk en andere ketenpartners. De leeftijdsgrens van een ondertoezichtstelling is 18 jaar. Wanneer een jeugdige 18 jaar wordt, wordt de ondertoezichtstelling automatisch afgesloten. Daarna is het wel mogelijk om vrijwillige hulp in te zetten.

Wanneer er besloten wordt om een maatregel te verlengen, stelt de jeugdbeschermer een verzoekschrift op en stemt deze af met de betrokken ketenpartners. Ook bespreekt de jeugdbeschermer het verzoekschrift met alle belanghebbenden, waaronder de jeugdige (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 799a). De rechter kan beslissen om de maatregel maximaal één jaar te verlengen. Wanneer de jeugdbeschermer een ondertoezichtstelling met een uithuisplaatsing na twee jaar wil verlengen, moet het verzoekschrift worden voorzien van een advies van de RvdK aan de rechter. Hiertoe dient de GI de RvdK te vragen dit advies op te stellen. De RvdK adviseert dan de rechter of een verlenging nog passend is of dat na twee jaar voldoende duidelijkheid is dat het kind niet meer thuis kan opgroeien en een andere maatregel nodig is.

Ouders en jeugdige worden door de jeugdbeschermer betrokken en gehoord over het te nemen besluit over afsluiting, verlenging en/of het perspectief. De uitkomst van deze fase kan wederom ingrijpend zijn voor de jeugdige en ouders. Als door de jeugdbeschermer wordt geadviseerd om een ots te verlengen, kan dat een grote teleurstelling en tegenvaller zijn voor de ouders. Het is aan de jeugdbeschermer om goed duidelijk te maken wat de afwegingen zijn geweest en waarom hij/zij tot dit advies gekomen is. Door de ouders en jeugdige gedurende het gehele proces, vanaf de instroom en het plan van aanpak goed mee te nemen en te informeren over de situatie en de voortgang, kan de jeugdbeschermer de kans op verrassingen verkleinen. Als de jeugdbeschermer adviseert om de ots te beëindigen, zullen de ouders en jeugdige ook tijdig op de hoogte moeten zijn, zodat zij zich kunnen voorbereiden op de periode na de ots (zie ook 7.3 over de borging van veiligheid en passende hulp).

7.2.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

- a. Juristen: een jurist van de GI kan het verzoek dat de jeugdbeschermer heeft opgesteld toetsen. Niet alle verzoeken gaan altijd langs een jurist, dit is een werkafpraak van de GI. Ook heeft de jurist een adviserende rol en is hij of zij een vraagbaak voor juridische vragen;
- b. Gedragsdeskundige: een gedragsdeskundige wordt altijd betrokken bij kernbesluiten. Besluiten over al dan niet (adviseren tot) verlengen van een maatregel zijn kernbesluiten;
- c. De RvdK toetst het voornemen van de GI over het al dan niet verlengen van de maatregel en kan bij een voorgenomen besluit van de GI een verzoek aan de rechter doen anders dan het advies van de GI;
- d. Hulpverleners die betrokken zijn bij het gezin waar een kindbeschermsmaatregel van toepassing is delen informatie die noodzakelijk is voor het bepalen of een maatregel wordt beëindigd of wordt verlengd. Het gaat hierbij specifiek om informatie over de veiligheidssituatie van de jeugdige en het gezin.

7.2.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
De kinderrechter kan, mits aan de grond, bedoeld in artikel 255, eerste lid, is voldaan, de duur van de ondertoezichtstelling telkens verlengen met ten hoogste een jaar De kinderrechter kan de ondertoezichtstelling verlengen op verzoek van de GI die het toezicht heeft. Indien deze GI niet tot een verzoek overgaat, zijn de RvdK, een ouder, degene die niet de ouder is en de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt en het openbaar ministerie bevoegd tot het doen van het verzoek	Wettelijke norm	Burgerlijk wetboek, artikel 260
Indien de GI oordeelt dat niet-verlenging van de ondertoezichtstelling, bedoeld in artikel 260, tweede lid, of niet-verlenging van de machtiging tot uithuisplaatsing, bedoeld in artikel 265c, tweede lid, aangewezen is, doet zij hiervan tijdig doch uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de duur van de ondertoezichtstelling of machtiging tot uithuisplaatsing en onder overlegging van een verslag van het verloop van de ondertoezichtstelling of de uithuisplaatsing mededeling aan de RvdK	Wettelijke norm	Burgerlijk wetboek, artikel 265j
Het verzoekschrift vermeldt of, en zo ja, op welke wijze, de inhoud dan wel de strekking van het verzoekschrift is besproken met de minderjarige en welke reactie de minderjarige hierop heeft gegeven	Wettelijke norm	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 799a
Ouders en jeugdige worden door de jeugdbeschermer betrokken en gehoord over het te nemen besluit over afsluiting, verlenging en/of over het perspectief	Professionele richtlijnen	Zie richtlijnen uithuisplaatsing, pleegzorg, samen beslissen over passende hulp
Het perspectiefbesluit wordt binnen drie maanden ter toetsing voorgelegd aan de kinderrechter	Aanbeveling	Raad voor strafrechtstoepassing jeugdbescherming

De 'aanvaardbare termijn' voor het te nemen perspectiefbesluit in de Richtlijn Uithuisplaatsing wordt momenteel herzien. Tot die tijd dienen de termijnen die in de richtlijn worden benoemd niet te strikt te worden genomen	Aanbeveling	NIP, NVO en BPSW, en het Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
Feiten zijn volledig en naar waarheid aangevoerd	Richtlijnen	Verschillende veldnormen, zoals Richtlijn 'Feiten volledig en naar waarheid aanvoeren', Actieplan feitenonderzoek, beroepscode art 12 e.v.
Uitgangspunten en wat er verder nodig is voor goed feitenonderzoek ²⁷	Aanbeveling	NJi

7.2.4 Agenda en aandachtspunten

- a. Concretiseren van wat een aanvaardbare termijn is bij het perspectiefbesluit.

7.3 Bij het afsluiten van een ondertoezichtstelling de veiligheid en de inzet van passende hulpverlening borgen

7.3.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Wanneer een ondertoezichtstelling beëindigd of niet verlengd wordt, stopt de verantwoordelijkheid van de jeugdbeschermer over de jeugdige. In de voorgaande fase kan het perspectief al zijn bepaald evenals de (eventuele) resterende ondersteuningsvraag. In deze fase wordt er opnieuw geëvalueerd, waarbij er tevens (opnieuw) gekeken wordt naar het perspectief.

Jeugdbeschermers dienen te bepalen wat er nodig is om te voorkomen dat een gezin, ouders of jeugdige terugvallen nadat de maatregel vervalt. Wordt een ondertoezichtstelling afgesloten of niet-verlengd, dan neemt jeugdbeschermer het initiatief tot een plan te komen waarin staat hoe aan de doelstelling om terugval te voorkomen, gewerkt kan worden (sommige GI's noemen dit een borgingsplan). Het doel hiervan is om na de ots de ontwikkelingsbedreiging blijvend bij het kind weg te houden. Zo wordt er gekeken hoe de veiligheid behouden kan worden, oftewel wat er nodig is om de situatie veilig te laten blijven.

²⁷ <https://www.nji.nl/jeugdbescherming/hoe-doe-je-goed-feitenonderzoek>

Het borgingsplan kan een onderdeel zijn van de warme overdracht naar andere hulpverlenende professionals. In het borgingsplan is bepaald wat er nodig is om blijvende veiligheid te bewerkstelligen, wat signalen zijn die duiden op een terugval en wat er gedaan moet worden wanneer er sprake is van een terugval. Hiervoor kan ondersteuning of hulpverlening nodig zijn. In dit geval wordt het gezin vaak overgedragen aan het wijkteam van de gemeente²⁸. Daarbij is het belangrijk om te onderstrepen dat het opstellen van het (borgings)plan geen doel op zich is, maar dat het voorkomen van terugval, waarbij de GI in deze fase nog aan kan bijdragen, de focus is.

Daarnaast wordt gekeken wat het gezin kan doen als het dreigt mis te gaan. Veelal vindt er een afrondend en afsluitend gesprek plaats met de jeugdige (en eventueel de ouders), de gemeente, de RvdK en de GI. Indien nodig wordt er geadviseerd over de noodzaak van hulp in een vrijwillig kader en kan de jeugdbeschermer de minderjarige ondersteunen bij het verkrijgen van zorg. De jeugdbeschermer speelt een rol in het faciliteren van een warme overdracht naar het lokale (wijk)team.

7.3.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

De gemeente (wijkteam) ondersteunt de jeugdige/gezin als nodig en draagt bij aan een warme overdracht indien de maatregel wordt afgesloten. Belangrijk is dat ouders niet terugvallen nadat de maatregel is afgesloten. De gemeente speelt hierbij een belangrijke rol. Ook in het Toekomstscenario staat blijvende betrokkenheid centraal.

Blijvende betrokkenheid in plaats van overdracht in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming:

In het Toekomstscenario is het uitgangspunt dat er zo veel mogelijk wordt gewerkt met een vaste professional vanuit het Lokaal Team die langdurig bij het gezin betrokken blijft, ook als er sprake is van een beschermingsmaatregel. In dat geval wordt er een professional vanuit het regionale veiligheidsteam betrokken zo lang dat nodig is.

7.3.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
De uitvoering van jeugdhulp is gericht op integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek. Voorkomen moet worden dat hulpverleners langs elkaar heen werken: 'één gezin, één plan, één regisseur' is het uitgangspunt	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 2.1, zie ook de Mvt van de Jeugdwet.
Dit betekent onder andere dat hulpverleners betrokken bij een gezin waar een crisissituatie is en/of een raadsonderzoek loopt, zorgen voor een warme overdracht en blijvende betrokkenheid. Bij voorkeur is er sprake van een vaste professional die vanuit het lokale team langdurig bij het gezin betrokken blijft, ook als er sprake is van een beschermingsmaatregel	Aanbeveling	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

²⁸ Overdracht suggereert hier dat het wijkteam gedurende de ots niet betrokken is, maar dat is geen wenselijke situatie. Het toekomstscenario gaat bijvoorbeeld uit van blijvende betrokkenheid van het 'lokale team' als er een beschermingsmaatregel speelt. Als de maatregel stopt, blijft het lokale team nog wel betrokken, maar doet de jeugdbeschermer van het regionale veiligheidsteam een stapje terug.

7.3.4 *Aandachtspunten, agenda*

Net zoals in hoofdstuk 3 is beschreven, is ook hier belangrijk dat er afspraken worden gemaakt tussen gemeenten en GI's over prestaties die geleverd worden, de verantwoordelijkheden die hierbij horen en de vergoedingen die hier tegenover staan (zie paragraaf 3.4.4).

8 Voogdij

8.1 Inleiding

Een vergaande maatregel is de beëindiging van het gezag van ouders. Het gezag van ouders kan niet zomaar worden beëindigd. De RvdK kan de kinderrechter verzoeken het gezag te beëindigen als een ondertoezichtstelling de situatie met een kind onvoldoende heeft verbeterd. Of als er geen perspectief is dat ouders binnen een redelijke termijn hun opvoedingsverantwoordelijkheid nemen, of als ouders de hulpverlening weigeren. Het is aan de kinderrechter om deze beslissing te nemen (Bron: NJi).

Als het ouderlijk gezag wordt beëindigd, mogen ouders geen beslissingen meer nemen over hun kind, zoals beslissingen over school of medische beslissingen. Ouders hebben wel recht op informatie en contact, als dit veilig genoeg kan voor het kind. Het kind wordt opgevoed in een pleeggezin, gezinshuis of op een andere plek. Het gezag wordt door een iemand anders uitgeoefend dan de ouders, namelijk een voogd. Een voogd werkt meestal bij een GI, maar soms wordt de voogd een pleegouder, of iemand uit het netwerk van het kind, een zogeheten burgervoogd (Bron: NJi). Dit (hoofdstuk in dit) samenvattend kwaliteitskader heeft betrekking op de situatie waarin het gezag is overgedragen aan een GI en de jeugdbeschermer de rol van voogd vervult. De belangrijkste resultaten bij voogdij zijn (Normenkader JB/JR):

- a. Ontwikkelingsbedreiging is zodanig afgewend, dat er geen nieuwe schade ontstaat;
- b. Fysieke en/of psychische veiligheid is geborgd;
- c. Stabiliteit en continuïteit in de opvoedingssituatie is gegarandeerd vanuit professioneel wettelijk vertegenwoordigerschap.

De activiteiten van de jeugdbeschermer in het geval van voogdij zijn gericht op de volgende doelen:

- a. Borgen dat er sprake is van een stabiele opvoedsituatie;
- b. De jeugdbeschermer zorgt voor de wettelijke vertegenwoordiging van de jeugdige;
- c. De jeugdbeschermer blijft in contact met jeugdige en verzorgers/pleegouders en houdt zicht op de veiligheid;
- d. De band onderhouden tussen jeugdige en de biologische familie, afgestemd op het belang van het kind;
- e. De hulp voor de jeugdige is goed op elkaar afgestemd;
- f. Het nemen van besluiten in het belang van en met betrokkenheid van de jeugdige.

Op een zeker moment kan er sprake zijn van een situatie waarin burgervoogdij een optie is. Zo kan de voogdij bij een familielid of een pleegouder worden belegd. Toewerken naar gezagsoverdracht en burgervoogdij is echter geen doel op zich van de (voogd en) GI. Mocht deze overgang in het belang van het kind en ook duurzaam zijn, dan werkt de voogd hieraan mee en begeleidt deze overgang.

8.2 Borgen dat er sprake is van een stabiele opvoedsituatie

Bij voogdij is voorafgaand meestal sprake geweest van een ots en een uithuisplaatsing. Wanneer er sprake is van een gezagsbeëindigende maatregel, woont de jeugdige niet meer bij de ouders maar in een pleeggezin, gezinshuis of residentiële instelling. In deze (woon)situatie is het van groot belang dat er sprake is van een stabiele opvoedsituatie, een plek waar de jeugdige in een zo normaal mogelijke gezinssituatie leeft, waarin de jeugdige zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen op alle gebieden. Bij jeugdigen die in een pleeggezin, in een gezinshuis of in een residentiële instelling wonen, bestaat er een reëel risico dat op een gegeven moment ernstige veiligheids- of ontwikkelingsproblemen ontstaan en dat de woonsituatie afgebroken wordt (breakdown). Dan is een overplaatsing noodzakelijk. Overplaatsingen kunnen zeer schadelijk zijn voor de jeugdige. Stabiliteit en continuïteit van de woon- en opvoedsituatie is dus een belangrijk doel voor iedereen die bij het opvoeden en opgroeien van de jeugdige betrokken is, waaronder de verzorger(s), jeugdbeschermer, pleegzorgwerker, ouders, et cetera. Dat begint al bij een goede matching/plaatsing van

de jeugdige en dat blijft relevant tot de jeugdige 18 is en de voogdij afloopt. Er kan sprake zijn van een situatie waarin bijvoorbeeld een familielid of een (of beide) pleegouder(s) de voogdij over kan nemen. Mocht deze overgang in het belang van het kind en ook duurzaam zijn, dan werkt de voogd hieraan mee en begeleidt deze overgang.

8.2.1 *Wat doet de jeugdbeschermer?*

De jeugdbeschermer heeft oog voor de ontwikkeling en het welbevinden van de jeugdige en specifiek voor de stabiliteit van de woonsituatie, inclusief de relatie tussen de jeugdige en verzorger(s). De jeugdbeschermer is zich bewust van de verschillende factoren die van invloed zijn op de stabiliteit en op het risico van breakdown (zie ook de richtlijn Pleegzorg), heeft deze in kaart gebracht en houdt daar zicht op. Waar nodig organiseert de jeugdbeschermer, al dan niet anticiperend, extra ondersteuning voor de jeugdige. De jeugdbeschermer werkt hierbij nauw samen in een team met verzorger(s), betrokken hulpverleners (zoals in het geval van pleegzorg de pleegzorgwerker).

Problemen met de jeugdige kunnen een grote impact hebben op de verzorger(s) en het pleeggezin. Het is daarom belangrijk dat zij goed meegenomen worden in belangrijke beslissingen met betrekking tot de opvoeding. De Jeugdwet stelt dat er overleg plaatsvindt met pleegouders over het plan van aanpak (pleegouders hebben een belangrijke rol in de uitvoering van dit plan). Specifiek is instemming nodig van de pleegouder voor het plan van aanpak, voor zover het de omschrijving daarin van zijn rol in het hulpverleningsproces betreft en de wijze waarop de begeleiding door de pleegzorgaanbieder plaatsvindt (Jeugdwet, artikel 4.1.3).

8.2.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. In het geval van pleegzorg heeft de pleegzorgwerker ook aandacht voor de stabiliteit van de opvoedsituatie en werkt hierbij conform de richtlijn Pleegzorg en werkt nauw samen met de jeugdbeschermer en verzorger(s);
- b. Verzorger(s) en (andere) betrokken jeugdhulpverleners werken nauw samen met elkaar en de jeugdbeschermer.

8.2.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
Indien sprake is van pleegzorg vindt over het plan van aanpak (tevens) overleg met de betrokken pleegouder plaats Indien het plan van aanpak betrekking heeft op pleegzorg, behoeft het plan de instemming van de pleegouder, voor zover het betreft de omschrijving daarin van zijn rol in het hulpverleningsproces en van de wijze waarop de begeleiding door de pleegzorgaanbieder plaatsvindt	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 4.1.3
Algemene normen met betrekking tot de (uitvoering) van jeugdhulp uit de Jeugdwet zijn van toepassing in het geval van een voogdijmaatregel	Wettelijke norm	Jeugdwet, Besluit Jeugdwet

Indien de minderjarige door een ander of anderen dan zijn voogd, als behorende tot het gezin met instemming van de voogd ten minste een jaar is verzorgd en opgevoed worden, kan de voogd niet dan met toestemming van degenen die de verzorging en opvoeding op zich hebben genomen, wijziging in het verblijf van de minderjarige brengen	Wettelijke norm	Burgerlijk wetboek, artikel 336a
Richtlijnen met betrekking tot jeugdigen die niet meer bij de ouders wonen	Professionele richtlijnen	Richtlijn pleegzorg, richtlijn residentiële zorg
Bij voogdij zijn, mede afhankelijk van de situatie en het type hulp dat wordt ingezet verschillende professionele richtlijnen van toepassing	Professionele richtlijnen	Verschillende professionele richtlijnen. Specifieke aandacht voor de richtlijn ernstige gedragsproblemen

8.2.4 Aandachtspunten, agenda

Voor dit doel in deze fase zijn geen specifieke aandachtspunten naar voren gekomen tijdens de ontwikkeling van dit document.

8.3 De jeugdbeschermer zorgt voor de wettelijke vertegenwoordiging van de jeugdige

Wanneer het gezag van de ouders beëindigd is en de jeugdbeschermer de rol van voogd vervult, verplaatst de wettelijke vertegenwoordiging van de jeugdige ook van de ouders naar de voogd. De verantwoordelijkheden van de voogd zijn hierbij afgeleid van het ouderlijk gezag. Een wettelijk vertegenwoordiger neemt beslissingen over zaken waarover de jeugdige niet zelf beslist en mag dus officiële handelingen verrichten voor de jeugdige. Met betrekking tot de wettelijke vertegenwoordiging is in de wet vastgelegd dat de voogd zorg draagt voor de juridische zaken van de jeugdige, evenals de financiën (en medisch, wanneer relevant). Het juridisch gezag is tevens een middel om de belangen van de minderjarige te behartigen. Hierbij blijft de jeugdbeschermer in afstemming met de personen die betrokken zijn in de dagelijkse zorg en opvoeding van de jeugdige, zoals de pleegouders of gezinshuisouders.

8.3.1 Wat doet de jeugdbeschermer

De jeugdbeschermer heeft als voogd het juridisch gezag over de jeugdige. Juridisch gezag is een middel om de belangen van de jeugdige te behartigen. Dit betreft beslissingen zoals toestemming voor medische behandeling, het aanvragen van een paspoort, vertegenwoordiging in civiele procedures, het optreden als wettelijke vertegenwoordiging indien de jeugdige strafbare feiten heeft gepleegd, et cetera. De voogd zorgt ervoor dat belangrijke beslissingen goed zijn voorbereid en op formeel juiste wijze worden genomen.

Ook heeft de voogd taken rondom de financiën van een jeugdige. De voogd heeft inzicht in het vermogen van de jeugdige, beheert de financiën en draagt zorg voor de bijbehorende formaliteiten, zoals bijvoorbeeld het openen van een bankrekening. Aan beslissingen over geld zitten naast financiële ook opvoedkundige aspecten. Voogdij houdt dus

ook in dat het vermogen van de jeugdige wordt beheerd door de voogd en dat besluiten die hierop betrekking hebben in het belang van de jeugdige worden genomen. In sommige situaties is toestemming van de rechter nodig. Wanneer een kind in een pleeggezin woont, liggen deze aspecten met name bij het pleeggezin. Het kan gaan over zaken als beslissingen over zakgeld, spaarvormen of het voorbereiden van financiële zelfstandigheid na het 18e levensjaar. De voogd blijft hierbij in overleg met de pleegouders.

Ook speelt de jeugdbeschermer een belangrijke rol van de overgang 18-/18+. De jeugdbeschermer informeert het lokale (wijk)team wanneer de jeugdige 16,5 jaar is. Ook zorgt de jeugdbeschermer dat de nodige zaken geregeld zijn, zoals een DigiD, (zorg)verzekering, uitkeringen, toeslagen en Wmo, Wlz, pgb, et cetera.

8.3.2 *Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?*

- a. Verzorger(s) en (andere) betrokken jeugdhulpverleners werken nauw samen met elkaar en de jeugdbeschermer;
- b. Verzorgers en (andere) jeugdhulpverleners delen benodigde informatie met de jeugdbeschermer over juridische zaken en financiën;
- c. Juristen: Juristen hebben een adviserende rol en zij zijn een vraagbaak voor juridische vragen.

8.3.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Uitgangspunten voor voogdij (over plichten, verantwoordelijkheden en verantwoording), waaronder over de wettelijke vertegenwoordiging, bewindsvoering en vermogensbeheer	Wettelijke normen	Burgerlijk wetboek 1, titel 14

8.4 **De jeugdbeschermer blijft in contact met jeugdige en pleegouders/verzorgers en houdt zicht op de veiligheid**

Bij voogdij is het cruciaal dat de relatie met de jeugdige en de pleegouders/verzorgers wordt onderhouden. Bij voogdij wordt altijd gewerkt op basis van een plan van aanpak, bij voogdij ook vaak een gezinsplan genoemd. De jeugdbeschermer houdt zicht op de voortgang op de doelen uit het plan van aanpak. Wanneer de uitvoering van het plan stagneert, of wanneer er risico's ontstaan met betrekking tot de opvoedsituatie, moet er worden bijgestuurd. Dat kan richting pleeggezin, gezinshuis of instelling waar de jeugdige verblijft, maar ook richting (andere) hulpverleners. Waar nodig stelt de jeugdbeschermer de doelen bij en stemt met de verzorgers en betrokken jeugdhulpprofessionals af welke hulpverlening er ingezet dient te worden. De voortgang wordt ook periodiek besproken in een MDO van de GI.

Bij kinderen die in een pleeggezin, gezinshuis of residentiële instelling wonen, is er een verhoogde kans dat er onveilige situaties ontstaan voor de jeugdige²⁹. Daarom blijft aandacht voor de veiligheid een belangrijk bij voogdij.

Wanneer er een plan van aanpak en passende hulp zijn, is er misschien geen directe aanleiding voor de voogd om de jeugdige en verzorgers te spreken. Toch is het ook dan belangrijk dat de jeugdbeschermer betrokken is en in verbinding met het pleeggezin (of andere woonsituatie van de jeugdige) blijft staan om zicht te houden op de voortgang op de doelen en de stabiliteit van de opvoedsituatie. De frequentie van dit contact kan afhankelijk van de situatie wel verschillen.

²⁹ In de richtlijn pleegzorg wordt bijvoorbeeld aangehaald dat in de Nederlandse pleegzorg vijf procent van de jeugdigen in de pleegzorg van twaalf jaar en ouder aangeeft seksueel misbruikt te zijn (waarschijnlijk is dat een onderrapportage). Jeugdigen die residentieel zijn geplaatst rapporteren bijna twee keer zo vaak seksueel misbruik (dat zowel binnen als buiten de instelling plaatsvindt) als jeugdigen die thuis wonen (richtlijn residentiële jeugdhulp). Ook kunnen jeugdigen die in een residentiële instelling wonen te maken krijgen met (andere) jeugdigen met geweld of grensoverschrijdend gedrag, of kunnen jeugdigen zichzelf in (andere) onveilige situaties manoeuvreren.

8.4.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Binnen vijf werkdagen nadat de voogdij aan de gecertificeerde instelling is opgedragen en zij hiervan in kennis is gesteld, wijst de gecertificeerde instelling een voogdijwerker aan en vindt het eerste contact plaats tussen de voogdijwerker en de jeugdige en zijn ouders (Besluit Jeugdwet, artikel 4.2.1).

De jeugdbeschermer blijft gedurende het hele traject investeren in de relatie met de jeugdige en zijn/haar opvoeder(s). Door in contact te blijven met de jeugdige en zijn opvoeders houdt de jeugdbeschermer ook zicht op stabiliteit en de (veiligheid)situatie in het gezin en zicht op de voortgang op de doelen. Dit betekent dat er veelvuldig contact is met aandacht voor het welbevinden van de jeugdige. De jeugdbeschermer betreft (bij pleegzorg) de pleegouders bij belangrijke besluitvorming. Waar nodig wordt het plan van aanpak bijgestuurd. Minimaal eens per jaar (bij kinderen tot vier jaar) wordt het plan van aanpak met de jeugdige, de verzorger(s) en (indien pleegzorg) pleegzorgwerker geëvalueerd.

8.4.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

- a. De verzorger(s) en hulpverleners die bij de jeugdige betrokken zijn, werken met de jeugdbeschermer als team samen met het belang van de jeugdige als vertrekpunt;
- b. Verzorger(s) en betrokken jeugdhulpverleners delen gevraagd en ongevraagd benodigde informatie met de jeugdbeschermer over de voortgang van de hulpverlening. Het gaat bij dit doel ook om informatie over de veiligheidssituatie van de jeugdige (inclusief de woonsituatie), zodat de jeugdbeschermer altijd een actueel beeld hiervan heeft.

8.4.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
Binnen vijf werkdagen nadat de voogdij aan de gecertificeerde instelling is opgedragen en zij hiervan in kennis is gesteld, wijst de gecertificeerde instelling een voogdijwerker aan en vindt het eerste contact plaats tussen de voogdijwerker en de minderjarige en zijn ouders	Wettelijke norm	Besluit Jeugdwet, artikel 4.2.1
Afhankelijk van de woonsituatie zijn de betreffende richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming van kracht	Professionele richtlijnen	Richtlijn Pleegzorg en Richtlijn Residentiële jeugdhulp

8.4.4 Aandachtspunten, agenda

- a. Jeugdbeschermers vinden het belangrijk om er op verschillende manieren voor het voogdijkind te kunnen zijn, als er problemen zijn, maar ook bij mooie momenten in het leven zoals een dansvoorstelling of een diploma-uitreiking. Jeugdbeschermers zien zichzelf als belangrijke persoon waar de jeugdige op terug moet kunnen vallen. Hiervoor is het cruciaal dat de jeugdbeschermer de jeugdige goed kent. Dat betekent dat het (extra) investeren in deze relatie altijd meerwaarde heeft. Er zijn echter geen normen voor wat hierbij noodzakelijk of wenselijk is. De beschikbare tijd voor de jeugdbeschermer is momenteel de begrenzende factor.

8.5 De band onderhouden tussen jeugdige en de biologische familie, afgestemd op belang van het kind

8.5.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Hoewel bij voogdij de ouders geen gezag meer hebben over de jeugdige, is een belangrijk doel dat er een band onderhouden wordt tussen de jeugdige en de ouders en/of familie. Het is een fundamenteel recht dat kinderen hun (biologische) ouders kennen en regelmatig rechtstreeks contact hebben met de ouders, tenzij dit in strijd is met het belang van de jeugdige (IVRK, artikel 9). Dat betekent dat de jeugdbeschermer borgt dat dit contact er is en hiervoor praktische mogelijkheden organiseert, waarbij de uitgangspunten en afspraken hierover in het plan van aanpak worden opgenomen en daarmee voor alle betrokkenen duidelijk zijn.

De jeugdbeschermer werkt een omgangsregeling uit en zorgt ervoor dat deze uitgevoerd wordt of geeft uitvoering aan een door de rechter vastgestelde omgangsregeling. De jeugdbeschermer intervenueert als de relatie tussen (een van de) ouders en jeugdige onder druk komt te staan. Het begeleiden en/of faciliteren van bezoek en contact met ouders is niet de taak van de jeugdbeschermer.

Soms is contact met de ouders niet mogelijk, bijvoorbeeld als de ouders uit beeld of overleden zijn. De jeugdbeschermer onderzoekt in hoeverre er contact met de biologische familie mogelijk is en werkt praktische afspraken hierover uit, rekening houdend met het belang van de jeugdige en verzorgers. Hierbij heeft de jeugdbeschermer ook aandacht voor contact met eventuele broer(tjes) en/of zus(jes) van de jeugdige. Indien die nog bij de ouder(s) wonen of in een ander pleeggezin of instelling dan de woonplek van de betreffende jeugdige, moet de jeugdbeschermer hier aandacht voor hebben en faciliteren dat er sprake is van een persoonlijke familieband.

8.5.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

- a. Dat de jeugdbeschermer verantwoordelijk is voor het bevorderen van het contact tussen de ouders en de jeugdige en dat de jeugdbeschermer een omgangsregeling uitwerkt betekent niet dat de jeugdbeschermer automatisch een omgangsregeling zelf moet uitvoeren. GI's en pleegouders en pleegzorgaanbieders (of gezinshuisouders of jeugdhulpaanbieders waar de jeugdige verblijft) maken afspraken over de uitvoering van de omgangsregeling en/of het faciliteren hiervan. Die taak ligt in beginsel bij de verzorger(s) of de instelling waar de verzorger(s) voor werken. Indien het maken van praktische afspraken moeilijk is, kan de jeugdbeschermer met de gemeente overleggen over alternatieve mogelijkheden om bezoek met familie toch mogelijk te maken;
- b. Pleegouders en hulpverleners die betrokken zijn bij de jeugdige dragen bij aan het bevorderen van de band tussen ouders en jeugdige en werpen geen drempels op die het contact in de weg kunnen zitten.
- c. Juristen en gedragsdeskundigen van de GI hebben een adviserende rol en zij zijn een vraagbaak voor (juridische) vragen.

8.5.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Jeugdigen hebben recht op contact met hun ouders	Internationale richtlijn	IVRK

8.5.4 Aandachtspunten, agenda

Voor dit doel in deze fase zijn geen specifieke aandachtspunten naar voren gekomen tijdens de ontwikkeling van dit document.

8.6 De hulp die in het gezin wordt ingezet is goed op elkaar afgestemd

De jeugdbeschermer is als voogd een belangrijke schakel voor de jeugdige en verzorgers met andere betrokken hulpverleners en instanties en is verantwoordelijk voor de hulp die de jeugdige ontvangt. De verzorgers en betrokken hulpverleners hebben elk zicht op een deel van de situatie, de jeugdbeschermer brengt alle 'stukjes informatie' samen en houdt het overzicht. Het is van belang dat de jeugdhulp die wordt ingezet op elkaar afgestemd is, dat samenwerking tot stand komt en dat hulpverleners niet langs elkaar heen werken of onnodig op elkaar wachten. Alleen dan kan de hulpverlening effectief en doelmatig zijn.

8.6.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

De jeugdbeschermer voert de regie over de samenwerking en afstemming tussen betrokken hulpverleners. De jeugdbeschermer organiseert overleggen met de jeugdige, zijn/haar verzorgers, hun netwerk en de betrokken hulpverleners en instanties. Waar nodig vindt er multidisciplinaire, intercollegiale afstemming plaats om gezamenlijk tot de juiste inzichten te komen. De jeugdbeschermer werkt domeinoverstijgend en integraal. Ook evaluatie en reflectie bij (complexe) casussen is een onderdeel van het werk van de jeugdbeschermer.

De jeugdbeschermer zorgt ervoor dat er afstemmingsmomenten met de jeugdige en verzorgers plaatsvinden. Regelmatig contact en evaluatie met de jeugdige en verzorgers dragen bij aan gedeelde besluitvorming en helpen om positieve resultaten te bereiken. De jeugdbeschermer houdt zicht op hoe de jeugdige en verzorgers de samenwerking met andere jeugdzorgprofessional en het hulpverleningsproces ervaren en in hoeverre zij resultaten zien.

8.6.2 Wat mag er van andere professionals en partijen worden verwacht?

- Verzorgers en (andere) jeugdhulpverleners delen benodigde informatie met de jeugdbeschermer over de voortgang van de hulpverlening;
- Andere hulpverleners stemmen hun hulp af met andere hulpverleners die bij de jeugdige betrokken zijn.

8.6.3 Normen en richtlijnen

Norm	Status van de norm	Bron
Algemene normen met betrekking tot de (uitvoering) van jeugdhulp uit de Jeugdwet zijn van toepassing op deze fase	Wettelijke normen	Jeugdwet, Besluit Jeugdwet

In deze fase zijn, mede afhankelijk van de situatie en het type hulp dat wordt ingezet verschillende professionele richtlijnen van toepassing

Professionele richtlijnen

[Verschillende professionele richtlijnen](#)

8.6.4 Aandachtspunten en agenda

Voor dit doel in deze fase zijn geen specifieke aandachtspunten naar voren gekomen tijdens de ontwikkeling van dit document.

8.7 Het nemen van besluiten in het belang van en met betrokkenheid van de jeugdige

In de situatie dat de voogdij bij een GI is belegd, is de jeugdbeschermer (in deze situatie meestal voogd, of voogdijwerker genoemd) verantwoordelijk voor het nemen van de belangrijke besluiten in het belang van de jeugdige.

8.7.1 Wat doet de jeugdbeschermer?

Hoewel de verzorging en opvoeding formeel ook onder verantwoordelijkheid van de voogd valt, voert de jeugdbeschermer van de GI de verzorging en opvoeding niet zelf uit. De jeugdbeschermer mag de officiële handelingen rond de jeugdige uitvoeren. Het gaat hier om de grotere besluiten of het verlenen van toestemming voor zaken waar normaal gesproken de ouders dit doen, zoals het zetten van handtekeningen voor medische behandelingen, inschrijven bij een school, bepalen waar het kind verblijft, et cetera. Uitgangspunt hierbij is dat besluiten in het belang van en met betrokkenheid van de jeugdige worden genomen. Dit vraagt om een goede relatie met en betrokkenheid van de jeugdige en de verzorger(s) van de jeugdige. Een deel van de besluiten kan ook worden gedelegeerd naar de verzorger(s). De jeugdbeschermer is verantwoordelijk voor duidelijke uitgangspunten of een kader die houvast bieden voor de dagelijkse opvoeding en verzorging en besluiten of keuzes die hierbij door de verzorger(s) moeten worden genomen. De uitgangspunten zijn onderdeel van het plan van aanpak, in de situatie van voogdij (ook) vaak het gezinsplan genoemd. De jeugdbeschermer stelt het plan van aanpak op, dat voortborduurt op het plan van aanpak waarmee gedurende de ots is gewerkt (indien er een ots vooraf is gegaan aan de voogdijmaatregel). In dat plan staat het belang van de jeugdige voorop, en zijn doelen met betrekking tot de ouders hier geen onderdeel meer van³⁰. De voogd houdt daarbij rekening met de wensen van de pleegouders (in het geval de jeugdige in een pleeggezin verblijft), voor zover het de omschrijving van hun rol in het hulpverleningsproces betreft en de wijze waarop de begeleiding door de pleegzorgaanbieder plaatsvindt (Jeugdwet, artikel 4.1.3). De jeugdbeschermer streeft ernaar om de ouders voor zover dat mogelijk is en in het belang van de jeugdige, te betrekken bij het plan van aanpak. Het plan van aanpak en belangrijke te nemen besluiten worden besproken in het multidisciplinaire overleg van de GI.

Voorals het gaat om het inzetten van jeugdhulp speelt de jeugdbeschermer een belangrijke rol en kunnen verzorger(s) dit niet eigenhandig besluiten. Daarbij is de voogd zelf wettelijk bevoegd om te verwijzen naar jeugdhulp. De voogd doet dit in afstemming met de gemeente. In de Jeugdwet staat aangegeven dat bij beschermingsmaatregelen geen toestemming van de jeugdige vereist is voor het verlenen van jeugdhulp (artikel 7.3.4). Indien de jeugdige 16 jaar of ouder is, is de jeugdige volgens de Jeugdwet bekwaam tot het verlenen van toestemming (artikel 7.3.5). Hoewel dit artikel niet van toepassing is bij kindbeschermingsmaatregelen, versterkt dit artikel de positie van de jeugdige bij besluiten die gaan over de te verlenen jeugdhulp, ook in geval van voogdij. De jeugdbeschermer moet daarom goed rekening houden met de wensen van de jeugdige.

³⁰ Contact en afstemming met de ouders en biologische familie blijft wel een belangrijk doel in een voogdijtraject, maar er staan geen doelen meer in voor de ouders zelf. De doelen hebben betrekking op de jeugdige, zijn/haar veiligheid en de opvoeding en verzorging.

8.7.2 *Wat mag er van andere professionals worden verwacht?*

De verzorger(s) zijn zich bewust van de rol en verantwoordelijkheden van zichzelf en van de voogd. Zij beschouwen zichzelf als onderdeel van een team dat verantwoordelijk is voor de zorg voor de betreffende jeugdige, samen met de voogd en eventueel andere professionals die bij de jeugdige betrokken zijn. In het geval de jeugdige in een pleeggezin verblijft is dat bijvoorbeeld een pleezorgwerker van een jeugdhulpaanbieder die de pleegouders ondersteunt. Dit vraagt om een nauwe samenwerking tussen verzorger(s) en de voogd en andere professionals die betrokken zijn, inclusief een goede informatiedeling.

8.7.3 *Normen en richtlijnen*

Norm	Status van de norm	Bron
Elke jeugdige heeft het recht zijn mening te geven over alle zaken die hem betreffen, waarbij er een passend belang moet worden gehecht aan die mening	Internationaal verdrag	IVRK, artikel 12.1
Indien sprake is van pleegzorg vindt over het plan van aanpak (tevens) overleg met de betrokken pleegouder plaats Indien het plan van aanpak betrekking heeft op pleegzorg, heeft het plan de instemming van de pleegouder, voor zover het betreft de omschrijving daarin van zijn rol in het hulpverleningsproces en van de wijze waarop de begeleiding door de pleegzorgaanbieder plaatsvindt	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 4.1.3
De jeugdbeschermer informeert de betrokkenen op een passende manier over het uit te voeren onderzoek en in te zetten hulp	Wettelijke norm	Jeugdwet artikel 7.3.2
Voor het verlenen van jeugdhulp is geen toestemming van de betrokkene (de jeugdige) vereist in het geval van een kindbeschermingsmaatregel	Wettelijke norm	Jeugdwet, artikel 7.3.4

8.7.4 *Agenda en aandachtspunten*

- a. In de praktijk kan het verschillen in hoeverre pleegouders of gezinshuisouders betrokken zijn bij belangrijke beslissingen, hoe zij hierin (voorbereidend) werk doen en waar ze de voogd bij betrekken. Is voldoende duidelijk welke besluiten/welke vrijheid de pleegouder of gezinshuisouder heeft bij welk type beslissingen, en wanneer de voogd moet worden betrokken? En wat mag er van een pleegouder of gezinshuisouder worden verwacht?